

**Ministru prezidentes
Evikas Siliņas ikgadējais ziņojums
Saeimai**

**par Ministru kabineta paveikto un
iecerēto darbību**

Rīgā, 2024. gada jūnijā

SATURS

Izmantotie saīsinājumi	3
IEVADS	4
I. DROŠA LATVIJA	7
Ārējās drošības stiprināšana	7
Ārpolitika	10
Iekšējās drošības stiprināšana.....	12
II. LATVISKA UN IEKĻAUJOŠA LATVIJA.....	15
Labklājība.....	16
Veselība.....	19
Pakalpojumu pārvaldība, pārrobežu mobilitāte, drošība uz ceļiem	21
Reģionālā attīstība un pašvaldības	23
III. LABKLĀJĪGA LATVIJA	25
Taisnīgs atbalsts sabiedrībai.....	25
Administratīvā sloga mazināšana ekonomikas izaugsmei	26
Ilgtspējīga fiskālā un budžeta politika.....	28
Ilgtspējīga finanšu sektora politika	29
Produktīva uzņēmējdarbība.....	30
Ilgtspējīgs izglītības finansēšanas modelis un izglītības un kultūras ekosistēma	32
Vide un klimats	34

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AF – Atveseļošanas fonds (*Recovery and Resilience Facility*)
ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija
CSNg – ceļu satiksmes negadījumi
ES – Eiropas Savienība
IKP – iekšzemes kopprodukts
IKT – informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
MK – Ministru kabinets
NATO – Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NBS – Nacionālie bruņotie spēki
NVO – nevalstiskās organizācijas
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
STEM – dabaszinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika
VAD – Valsts aizsardzības dienests
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
AS – akciju sabiedrība
VAS – valsts akciju sabiedrība
VPVKAC – Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs

IEVADS

Ministru prezidente Evika Siliņa vada valdību kā vienotu komandu, kas kopīgi īsteno valsts attīstībai būtiskus mērķus un nepieciešamās pārmaiņas.

Valsts iekšējā un ārējā drošība ir valdības darba augstākā un galvenā prioritāte, lai iedzīvotāji Latvijā varētu dzīvot brīvībā, izkopt latviešu valodu un kultūru un šeit veidot sev pārtikušu un laimīgu dzīvi. Līdz ar drošību, Ministru prezidentes otra prioritāte ir tautsaimniecība un konkurētspēja, lai vairotu valsts un katra iedzīvotāja pārticību.

Investīcijas Latvijas aizsardzībā jau šogad sasniegušas 3% no iekšzemes kopprodukta (IKP). Valdība attīsta Nacionālo bruņoto spēku (NBS) kaujas spējas, Latvijas militāro industriju un infrastruktūru, tajā skaitā, lai šeit uzņemtu daudz apjomīgākus sabiedro valstu spēkus un tehniku. Latvijā būs vairāk NATO sabiedroto karavīru un spēcīgākas vienības ar jaudīgāku tehniku, NATO kaujas grupas lielumam sasniedzot brigādes līmeni.

Palielināts finansējums sabiedriskajai kārtībai un iekšējai drošībai, lai modernizētu iekšlietu nozares infrastruktūru, nodrošinātu atalgojuma pieaugumu darbiniekiem, vienlaikus uzlabojot civilās aizsardzības sistēmu un izveidojot Krīžu vadības centru Ministru prezidentes pārraudzībā. Papildu finansējums iekšējai drošībai ir valdības prioritāšu augšgalā, veidojot arī nākamo gadu valsts budžetus.

Valdība nostiprina Latvijas robežu, kas ir arī NATO un Eiropas Savienības ārējā robeža. Lai ierobežotu nelegālo migrāciju, ir pabeigta sauszemes žoga izbūve uz robežas ar Baltkrieviju, un turpinās darbi uz robežas ar Krieviju. Notiek vērienīga Latvijas robežas militārā aprīkošana un nostiprināšana, veidojot visā Baltijā vienotu robežas aizsardzības līniju.

Latvijas valdība strādā, lai līdz 2035. gadam dubultotu valsts ekonomikas apjomu, īstenojot ambiciozo Latvijas ekonomikas izaugsmes stratēģiju. Latvijai ir potenciāls kļūt par zaļās enerģijas lielvalsti, notiek mērķtiecīgs darbs, lai kāpinātu atbalstu eksportspējīgajiem, inovatīvajiem un produktīvajiem uzņēmumiem un ekonomikas sektoriem. Ieviešot valsts naftas drošības rezervju jauno pārvaldības modeli, prognozējams, ka turpmākajos desmit gados valsts ietaupījums būs vairāk nekā 500 milj. *euro*.

Ministru kabinets tiešā un nepastarpinātā veidā sadarbojas ar lielajiem ārvalstu investoriem Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomē, un piedāvā investoriem “zaļo koridoru”, atvieglojot administratīvās procedūras, kas saistītas ar birokrātisko slogu.

Ministru prezidente īpašu uzmanību velta būtiskai administratīvā sloga mazināšanai valstī kopumā, atbrīvojot uzņēmējus no nesamērīgiem izdevumiem un patērētā laika. Nekustamo īpašumu sektorā notiek pārmaiņas, lai par 70 % samazinātu būvniecības projekta īstenošanas ilgumu no ieceres līdz gatavai celtni. Tāpat notiek birokrātijas mazināšana finanšu pakalpojumu jomā, lauksaimniecībā, kā arī darbs pie tāda piedāvājuma izmaiņām nodokļu sistēmā, kas vienkāršotu nodokļu nomaksu.

Izglītība ir priekšnoteikums jebkuras valsts ilgtermiņa ekonomiskajai attīstībai un izaugsmei. Valdība jau palielinājusi un turpina palielināt *STEM* priekšmetu (dabaszinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika) lomu izglītībā. Notiek darbs, lai nodrošinātu kvalitatīvu, mūsdienīgu prasībām atbilstošu izglītību katrā skolā, neatkarīgi no tās atrašanās vietas. Lai to panāktu, izstrādāts jauns izglītības finansēšanas modelis, apmaksājot izglītības pakalpojumus pēc programmu finansēšanas principa.

Valdība strādā, lai nodrošinātu iespējami vienlīdzīgāku valsts pakalpojumu pieejamību reģionos, un mazinātu atšķirības starp pašvaldībām. Strādājot pie izmaiņām pašvaldību finansēšanas kārtībā, kā galvenais princips noteikta ekonomiskās aktivitātes veicināšana – tas attiecas gan uz galvaspilsētu, gan valstspilsētām, gan katru Latvijas pašvaldību. Īpaša programma paredzēta Latvijas austrumu pierobežas sociālekonomiskajai attīstībai.

Militārais, politiskais un cita veida atbalsts Ukrainas uzvarai karā par savu pastāvēšanu un brīvību turpina būt valdības uzmanības centrā. Krievijas sakāve un Ukrainas uzvara nostiprinās Latvijas, mūsu reģiona, Eiropas un visas pasaules drošību. Tāpēc Latvija apņēmusies šogad un nākamajos gadus vismaz 0,25 % no IKP gadā novirzīt Ukrainas militārajam atbalstam. Kopējais atbalsts Ukrainai 2024. gadā pārsniedz 200 miljonus *euro*. Panākts lēmums par iestāšanās Eiropas Savienībā sarunu sākšanu ar Ukrainu un Moldovu.

Turpinās visa veida ekonomisko un cita veida saišu saraušana ar Krieviju. Paātrinātās sinhronizācijas plāns paredz pārtraukt darbību vienā elektroenerģijas tīklā ar Krieviju un Baltkrieviju (*BRELL*), tādējādi nodrošinot drošāku elektroapgādi un cenu izlīdzināšanos reģionā. Pēc Latvijas priekšlikuma, 14. sankciju pakotnes piedāvājumā iekļauts mangāna rūdas tranzīta un eksporta uz Krieviju aizliegums. Satiksmē aizliegts piedalīties transportlīdzekļiem ar Krievijas reģistrācijas numuriem.

Ministru kabinets ieklausījies lauksaimnieku bažās, un Latvija panākusi Krievijas un Baltkrievijas lauksaimniecības produktu importa ierobežošanu ne tikai Latvijā, bet visā Eiropas Savienībā kopumā. Tas vienlaikus ļauj Latvijas zemniekiem būt konkurētspējīgākiem, kā arī samazina Krievijas ienākumus. Reagējot uz sarežģīto situāciju lauksaimniecības produktu tirgos un lauksaimnieku aicinājumiem mazināt birokrātisko slogu, pēc Latvijas iniciatīvas ir panāktas mērķētas izmaiņas ES Kopējās lauksaimniecības politikas regulējumā. Ir mazināts kontroļu apjoms mazajām saimniecībām, paredzētas lielākas elastības lauksaimniekiem prasību izpildē un valsts uzraudzības iestādēm.

Valdība īsteno reformas, lai samazinātu recepšu medikamentu cenas par 15 – 20 %, vienlaikus palielinot to pieejamību. Veselības aprūpei nodrošināts vēsturiski lielākais budžeta pieaugums, pilnveidojot primārās veselības aprūpes pakalpojumus, investējot ģimenes ārstu prakšu kapacitātē un uzlabojot to sniegto pakalpojumu kvalitāti, veicot nozares digitalizāciju un organizējot metodisko vadību. Rosināta veselības aprūpes iestāžu pārvaldības sakārtošana.

Ministru kabinets strādā, lai mazinātu neaizsargātāko sabiedrības grupu sociālo atstumtību un ekonomisko ievainojamību, kāpinot sociālās palīdzības apmērus, iztikas minimuma un zemākā atalgojuma sliekšņus, indeksējot pensijas, ieviešot jaunus sociālos pakalpojumus. Ir nodrošināta elektrības rēķinu nesamērīgā pieauguma daļēja kompensācija, kā arī atjaunots

taisnīgums pensiju sistēmā, pakāpeniski piešķirot piemaksu par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim. Valdība īsteno pasākumus vardarbības izskaušanai, īpaši koncentrējoties uz tās novēršanu ģimenē, tajā skaitā pret bērniem un sievietēm.

Ministru prezidentes Evikas Siliņas ikgadējais ziņojums Saeimai ir sagatavots atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 118.¹ panta pirmajai daļai, Ministru kabineta iekārtas likuma 15. panta sestajai daļai, kā arī Nacionālās drošības likuma 9. panta 2. punktam.

Ziņojums strukturēts atbilstoši Deklarācijā par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību noteiktajām prioritātēm:

I nodaļa Droša Latvija definē rīcības, lai stiprinātu valsts ārējās aizsardzības spējas un uzlabotu sabiedrības gatavību krīzes un valsts apdraudējuma situācijām. Šajā nodaļā ir iekļauts arī pārskats par nacionālo drošību.

II nodaļa Latviska un iekļaujoša Latvija sniedz risinājumus sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu pilnveidei, ģimenei draudzīgas vides attīstībai, kā arī citus jaunus risinājumus valsts pakalpojumu pārvaldībā un reģionu līdzsvarotā attīstībā.

III nodaļā Labklājīga Latvija ir noteikti pasākumi līdzsvarotai sociālajai, ekonomiskajai, vides un klimata politikai un noteikti soļi cilvēkkapitāla attīstībai un salāgošanai ar darbaspēka pieprasījumu tirgū, kā arī noteikta rīcība administratīvā sloga mazināšanai.

Ziņojums aptver laikposmu no 2023. gada 15. septembra līdz šī ziņojuma sagatavošanas brīdim. Ziņojuma pamattekstā iekļauts Ministru kabineta paveiktais un iecerētais, kas raksturo šīs valdības stratēģiskos mērķus un Latvijas iedzīvotāju gaidas.

Savukārt detalizēts valdības paveikto darbu kopums līdz 2024. gada 15. aprīlim ir aplūkojams Valdības rīcības plāna izpildes progresa atskaitē (MK tīmekļvietnē), aptverot Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību apņemšanās.

Ziņojumam pielikumā pievienots ziņojums par Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību. Valdības izvirzītās darba prioritātes un to pasākumi ir veidoti sasaistē ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam, tādējādi nodrošinot valdības lēmumu mērķtiecīgumu līdzsvarotas un ilgtspējīgas politikas veidošanā.

I. DROŠĀ LATVIJA

Šī brīža ģeopolitiskā spriedze starptautiskajā vidē, ko izraisījis Krievijas iebrukums Ukrainā un hibrīdais apdraudējums, liek mums rīkoties izlēmīgi un nekavējoties gatavoties koordinētai rīcībai dažādu krīžu gadījumam. Latvijas prioritārie uzdevumi valsts ārējās drošības stiprināšanā ir (1) palielināt sabiedroto klātbūtni reģionā, virzoties uz brigādes līmeņa NATO kaujas grupas izveidi; (2) veicināt starptautiskas Krievijas iegrožošanas stratēģijas izveidi; (3) attīstīt aizsardzības industriju un stiprināt NATO un ES sadarbību aizsardzības spēju audzēšanai; (4) palielināt militārā atbalsta sniegšanu Ukrainai. Valsts aizsardzības gatavība ir visu institūciju un sabiedrības atbildība. Visaptveroša valsts aizsardzība ir noteikta kā viena no valdības prioritātēm, tostarp krīžu situāciju pārvarēšana, dezinformācijas novēršana un iekļaujošas sabiedrības veidošana.

Ārējās drošības stiprināšana

Mainīgie drošības un ģeopolitiskie izaicinājumi Eiropā pieprasa nekavējošu un atbilstošu rīcību Latvijas aizsardzības spēju attīstībai. Latvijas aizsardzības sistēmu jāturpina veidot visaptveroši un tā jābalsta visas sabiedrības un valsts institūciju gatavībā pārvarēt krīzes, kā arī noturībā pret ārējām ietekmēm.

Ievērojot NATO vadlīnijas un Nacionālo bruņoto spēku Operacionālās analīzes rezultātus, Latvijas aizsardzības spēju attīstībai ir definēti vairāki prioritārie virzieni. Tie ir balstīti uz valsts drošības un ārpolitisko interešu analīzi, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un potenciālos draudus. Koordinēta valsts militārā un civilā aizsardzība, valsts un sabiedrības noturīgums, kā arī atbilstoša funkcionēšana krīzes un kara laikā ir pamats visaptverošai valsts aizsardzībai sasaistē ar valsts un sabiedrības gatavību pašorganizēties un pārvarēt krīzes.

Lai īstenotu visaptverošas valsts aizsardzības izvirzītās prioritātes, ir panākts, ka 2024. gadā ir piešķirts vēsturiski lielākais finansējums aizsardzības nozarei – 1 128 380 620 *euro*. Atbilstoši Valsts aizsardzības koncepcijai un Valsts aizsardzības finansēšanas likumam paredzēts, ka līdz 2027. gadam budžets aizsardzības nozarei sasniegs 3 % no IKP. Papildus tam slāņveida gaisa telpas aizsardzības spēju attīstībai ir kopumā atvēlēts 1 miljards *euro*, līdz ar to jau šobrīd kopējie ieguldījumi aizsardzībā pārsniedz 3 % no IKP.

Bruņotie spēki turpinās attīstīt gaisa telpas aizsardzības, krasta aizsardzības un tālās darbības raķešu artilērijas un bezpilota lidaparātu spējas. Ir parakstīti Latvijas vēsturē lielākie aizsardzības spēju attīstības līgumi – par gaisa telpas aizsardzības sistēmu "IRIS-T", krasta aizsardzības sistēmu "Naval Strike Missile (NSM)" un raķešu artilērijas sistēmu "HIMARS" iegādi, lai stiprinātu NBS aizsardzības spējas un ugunsjaudu tālākās distancēs, tāpat ievērojami tiks uzlabota reģiona spēja aizstāvēties uzbrukumiem gaisa telpā.

Lai uzlabotu aizsardzības nozares nodrošinājumu ar personālu, ir pabeigta valsts aizsardzības dienesta (VAD) izveide un īstenoti pirmie divi iesaukumi. Jūlijā tiks sākts trešais iesaukums, kas ietvers jauniesaucamo atlasīti pēc nejaušības principa. Nodrošinot jauniesauktos Latvijai drošības stiprināšanā, aktīvi darbojas ne tikai Jaunsardzes kustība, bet arī Pulkveža Oskara

Kalpaka profesionālā vidusskola, kā arī tiek attīstīta un pilota modelī jau uzsākta valsts aizsardzības mācības ieviešana vidusskolās.

Latvijas valsts aizsardzības pamatuzdevums ir teritorijas un visu valsts iedzīvotāju aizsardzība. Tikai ar kopīgu pārvaldes institūciju un sabiedrības atbildīgu attieksmi pret valsti un tās drošību ir panākama Latvijas valsts aizsardzība un neatkarības nosargāšana. Krievijas Federācijas draudīgā politika turpināsies, tāpēc Latvijas militārajai, tehnoloģiskajai un koordinējošai sagatavotībai ir fundamentāla nozīme valsts drošības noturīgumā. Ir izstrādāts un Ministru kabinetā apstiprināts Latvijas austrumu robežas militārās stiprināšanas un pretmobilitātes plāns, lai nepieļautu agresora iekļūšanu valsts teritorijā. Ar MK 2024. gada 5. marta rīkojumu "Par Latvijas Republikas ārējās robežas ar Krievijas Federāciju un Baltkrievijas Republiku stiprināšanas plānu" paredzēta pierobežas joslas nostiprināšana un drošības pasākumu pilnveidošana sadarbībā ar Valsts robežsardzi. Ir uzsākta inženieru resursu parku izveidošana. Patlaban notiek komersantu piedāvājumu izskatīšana līgumu slēgšanai par pretmobilitātes materiāli tehnisko līdzekļu iegādi.

Norit darbs pie NBS attīstības plāna 2025.–2036. gadam izstrādes, paredzot NBS spēju attīstības pasākumu kopumu valsts apdraudējuma pārvarēšanai. NBS attīstības plāns nodrošina saskaņotību starp NBS spēju vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstību un valsts pārvaldes iestāžu īstenotajiem tiesiskajiem, ekonomiskajiem, sociālajiem, militārajiem, drošības, kā arī citiem pasākumiem. NBS militāro spēju attīstības pamatmērķi ir atturēšana, aizsardzība un hibrīdā apdraudējuma pārvarēšana.

Ar mērķi palielināt sabiedroto spēku klātbūtni Latvijā, 2023. gadā tika parakstīta ceļa karte starp Latvijas un Kanādas aizsardzības ministriem par NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas palielināšanu līdz brigādes līmenim. Ceļa karte nosaka, ka pakāpeniski tiks palielināts pastāvīgi izvietoto NATO spēku un ekipējuma apmērs Latvijā. Ceļa kartē Latvija apliecina savu apņemšanos ieguldīt resursus turpmākai nacionālo aizsardzības spēju celšanai un nodrošināt uzņemošās valsts atbalstu sabiedrotajiem, tai skaitā izveidot jaunu militāro poligonu "Sēlija". Nākamā gada sākumā Zviedrija nosūtīs bataljonu ar 800 karavīriem, lai pastiprinātu Latvijā izvietoto NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu.

Latvija turpina nelokāmu atbalstu Ukrainai tās cīņā ar Krievijas agresiju. Šogad Latvijas atbalsts Ukrainai sasniegs 200 miljonus *euro*, no kā militārais atbalsts veidos 0,25 % no IKP jeb līdz 112 miljoni *euro*. Šī atbalsta ietvaros Latvija šogad jau ir sniegusi atbalstu Ukrainas cīņā, piegādājot gan gaisa telpas aizsardzības lielgabalus, taktiskās bezpilota novērošanas sistēmas un artilērijas platformas, kā arī citus Ukrainas bruņotajiem spēkiem būtiski nepieciešamus materiāli tehniskos līdzekļus.

Ukrainas atbalstam Latvija kopā ar sabiedrotajiem un partneriem ir izveidojusi Dronu koalīciju, kuras ietvaros aprīlī tika veiktas pirmās bezpilota lidaparātu piegādes Ukrainai no Latvijas ražotājiem. Ir uzsākta bezpilota lidaparātu un elektromagnētiskās karadarbības testa poligona izveide, kā arī izveidota testēšanas un sertifikācijas sistēma bezpilota lidaparātiem, lai nodrošinātu to iepirkumu Ukrainas vajadzībām. Šīm aktivitātēm Latvija ieguldīs līdz 20 milj. *euro* 2024. gadā. Dronu koalīcijā ir iesaistījušās 12 valstis. Koalīcija nodrošina dronu atbalsta koordināciju un aicina palielināt Ukrainas dronu spēju atbalstu. Latvija attīsta dronu ražošanas spējas un dronu izmantošanu Nacionālajos bruņotajos spēkos, tostarp pārņemot Ukrainas

pieredzi. Jaunāko tehnoloģiju (droni, mākslīgais intelekts, elektroniskā karadarība un kiberaizsardzība) pielietojums militāro spēju attīstībā ir nozīmīga turpmākās attīstības prioritāte.

Latvija piedalās arī Čehijas vadītajā koalīcijā 155 mm artilērijas šāviņu iegādei Ukrainas vajadzībām. Ministru kabinets lēma par 10 miljonu *euro* piešķiršanu šai iniciatīvai, kas ļaus iegādāties vairāk nekā 3000 šāviņu.

Latvijas nacionālās drošības pamatā ir visaptveroša valsts aizsardzības sistēma, kas ir viena no šīs valdības prioritātēm. Valdībā šā gada martā tika skatīts informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu", kurā izklāstīts paveiktais valsts pārvaldes atbildības jomās, par sadarbību starp privāto un publisko sektoru, sabiedrības informēšanu, kā arī par kibedrošību, militārās industrijas attīstību, valstiskuma pamatu un patriotisma nostiprināšanu jauniešos un VAD ieviešanu. Joprojām pastiprināta uzmanība tiek vērsta uz dažādu valsts apdraudējuma pārvarēšanas mācību organizēšanu, kā arī sabiedrības informēšanu ar atjauninātu krīzes komunikācijas materiālu sagatavošanu pašvaldībām un iedzīvotājiem krīzes gadījumā.

Lai nodrošinātu Latvijas pilsoņu sagatavotību aizsardzības uzdevumu veikšanai, pirmais iesaukums VAD 11 mēnešu dienesta izpildi uzsāka 2023. gada jūlijā (253 Latvijas pilsoņi) un šobrīd veiksmīgi norit jau otrais iesaukums, kas uzsāka dienestu 2024. gada janvārī (125 Latvijas pilsoņi). 2024. gada jūlija iesaukumam brīvprātīgi pieteicās 515 Latvijas pilsoņi. Papildus 2024. gada 23. janvārī notika iesaucamo atlase arī pēc nejaušības principa. Kā pozitīva tendence jāizceļ fakts, ka 43 % no pirmā VAD iesaukuma dienotājiem karavīriem ir noslēguši līgumu par pievienošanos profesionālajam dienestam.

Sākot ar 2024./2025. mācību gadu visās izglītības iestādēs, kas īsteno vispārējo un profesionālo vidējo izglītību, tiek ieviests jauns obligāts mācību priekšmets – valsts aizsardzības mācība, kas tiks īstenots divu mācību gadu laikā. Jau 2023./2024. mācību gadā valsts aizsardzības mācība veiksmīgi ir ieviesta 182 izglītības iestādēs, aptverot vairāk nekā 15,5 tūkstošus izglītojamo. Jaunsardzes centram ir neatsverama loma jauniešu pilsoniskās apziņas un patriotisma veidošanā. Jaunsardzes centra vadītajā Jaunsardzes kustībā ir iesaistījušies gandrīz 9000 jaunsargu, tādējādi pārstāvējot visas Latvijas pašvaldības un 278 izglītības iestādes.

Latvijā turpinās militārās industrijas attīstība. Saeima pēc Ministru kabineta iniciatīvas 2024. gada 27. martā pieņēma Aizsardzības industrijas likumu, lai pilnveidotu tiesisko ietvaru aizsardzības industrijas turpmākai attīstībai, paredzot jaunu aizsardzības nozares un industrijas sadarbības veidu – stratēģisko partnerību, kā arī piegādes drošības tiesisko ietvaru un nosakot mehānismus aizsardzības industrijas attīstības atbalstam. Somijas *Patria* grupas militāro transportlīdzekļu ražotnes atklāšana Valmierā 24. maijā ir pierādījums militārās industrijas sekmīgai attīstībai Latvijā.

2023. gada nogalē dibināta valsts kapitālsabiedrība SIA "Valsts aizsardzības korporācija". Kā pirmais tās projekts plānota 155 mm munīcijas modulāro pulvera lādiņu ražotnes izveide Latvijā, kam Eiropas Komisija jau lēmusi piešķirt līdzfinansējumu Munīcijas ražošanas atbalsta akta ietvaros. Aizsardzības nozarei būtisks uzdevums industrijas jomā ir komersantu

licencēšana darbībai ar stratēģiskas nozīmes precēm – katru gadu licencēto komersantu skaits palielinās par aptuveni 9 %, kas liecina par industrijas attīstību un iesaisti aizsardzības nozarē. Uz 2023. gadu komercdarbībai ar stratēģiskas nozīmes precēm ir licencēti 83 Latvijas Republikā reģistrēti komersanti, savukārt militārā ražotāja sertifikāts ir izsniegts 4 militārajiem ražotājiem.

2023. gada 29. decembrī izsludināts grantu projektu konkurss militāra vai divējāda lietojuma produktu attīstības atbalstam ar kopēju pieejamo finansējumu 600 000 *euro*, saņemot 34 pieteikumus no 32 uzņēmumiem. Savukārt, lai nodrošinātu atbalstu inovatīvu produktu radīšanai, ko, iespējams, vēlāk varēs izmantot NBS bruņojumā, tika veiktas investīcijas inovācijās 4,4 milj. *euro* apmērā 2023. gadā. Šogad maijā tika izsludināts otrs šī gada grantu konkurss dronu attīstības atbalstam ar kopējo pieejamo finansējumu 600 000 *euro*.

Ievērojot paš aizsargājošas demokrātijas principu nolūkā novērst valsts drošības apdraudējumu, Tieslietu ministrija sadarbībā ar Saeimas Juridisko biroju izstrādāja likumu “Par rīcību ar nekustamo īpašumu, kas nepieciešama valsts drošības apdraudējuma novēršanai”, ar kuru t.s. “Maskavas nams” tiek pārņemts valsts īpašumā. Tiek turpināts darbs, lai īpašumu izmantotu Ukrainas atbalstam.

Ārpolitika

Latvijas ārpolitikā darbs turpinās trijos prioritārajos darbības virzienos – Latvijas drošības un noteikumos balstītās starptautiskās kārtības stiprināšana, ekonomiskās izaugsmes, noturības un sadarbības veicināšana, un valstspiederīgo interešu aizstāvība. Ārlietu dienests ir politiski atbalstījis Aizsardzības ministriju un NBS NATO sabiedroto militārās klātbūtnes stiprināšanā un NATO reģionālo aizsardzības plānu ieviešanā. Ekonomiskās sadarbības prioritātes ir ārvalstu investīciju piesaiste un atbalsts eksporta pieaugumam.

Gatavojoties NATO samitam Vašingtonā, Latvija turpinās iestāties par sabiedroto militārās klātbūtnes Latvijā stiprināšanas un darbu pie reģionālo plānu tālākas ieviešanas.

Turpinās darbs pie Eiropas Savienības (ES) un NATO sadarbības stiprināšanas sabiedroto aizsardzības spēju uzlabošanai, kas cita starpā ietver politisko atbalstu ES aizsardzības industrijas attīstībai. Ir publicēta Eiropas aizsardzības industrijas stratēģija un priekšlikums regulai, ar kuru tiks izveidota Eiropas aizsardzības industrijas programma, kas sniegs iespējas arī Latvijas aizsardzības industrijas attīstībai. Pamatojoties uz 2023. gada 20. jūlijā pieņemto regulu, ar ko izveido munīcijas ražošanas atbalsta aktu, Eiropas Komisija 2024. gada 15. martā ir lēmusi piešķirt līdzfinansējumu artilērijas modulāro pulvera lādiņu rūpnīcas izveidei Latvijā.

Visaptveroša atbalsta sniegšana Ukrainai – militārā, politiskā, finansiālā, humanitārā, attīstības un attīstības sadarbības – saglabājas kā nemainīga Latvijas ārpolitikas un drošības prioritāte gan divpusēji, gan ES un NATO ietvaros. Latvija noslēgusi divpusējo vienošanos ar Ukrainu par ilglaicīgu atbalstu un drošības saistībām, kas paredz, ka Latvija turpinās sniegt Ukrainai ilgtermiņa militāru un nemilitāru palīdzību, kā arī turpinās atbalstīt Ukrainu ceļā uz dalību Eiropas Savienībā un NATO. Ukrainas rekonstrukcijai no Latvijas budžeta šogad ir novirzīti 5 337 753 *euro*. Ukrainas prezidenta V. Zelenska darba vizītes Latvijā ietvaros tika parakstīts

Latvijas un Ukrainas līgums par finansiālo un tehnisko atbalstu, kas ir nozīmīgs rīks Latvijas rekonstrukcijas projektu īstenošanai Ukrainas Čerņihivas reģionā. Ir panākta vienošanās ES ietvaros par paredzamu ilgtermiņa finansiālu atbalstu Ukrainai 50 miljardu *euro* apmērā, kas sniegs ieguldījumu arī valsts rekonstrukcijā, modernizācijā un sociālajā kohēzijā, ar skatu uz pakāpenisku Ukrainas integrāciju ES. Pirmais maksājums Ukrainai 4,5 miljardu *euro* apmērā no šī ES instrumenta jau ir veikts.

Vienlaikus ar nozīmīgo militāro palīdzību Latvija turpina sniegt atbalstu Ukrainas pilsoņiem, kuri mūsu valstī ir atraduši patvērumu no kara, tostarp bērniem, mātēm un sirmgalvjiem. Kopā ar sabiedrotajiem un partneriem Latvija ir vienota cīņā par Krievijas nolaupīto ukraiņu bērnu atgriešanu Ukrainā. Latvija ir Starptautiskās valstu koalīcijas Ukrainas bērnu atgriešanai dalībvalsts.

Latvija turpina iestāties par Krievijas izolēšanu, kā arī politiskā, diplomātiskā un ekonomiskā spiediena palielināšanu pret Krieviju. Pieņemta 13. ES sankciju kārtā, turpinās darbs pie 14. sankciju kārtas, kā arī ekonomisko saišu saraušana ar Krieviju un Baltkrieviju. Pēc Latvijas iniciatīvas ir panākta paaugstinātu importa tarifu noteikšana ES līmenī virknei Krievijas un Baltkrievijas izcelsmes preču. Krievijas un Baltkrievijas turpmāka izolēšana un spiediena izdarīšana saglabāsies kā viena no Latvijas prioritātēm starptautiskajā vidē.

Turpinās darbs pie Latvijas kandidatūras ANO Drošības padomē lobēšanas. Latvijas augstākās amatpersonas un diplomāti aicina atbalstīt Latvijas kandidatūru divpusējās un daudzpusējās sanāksmēs. Latvija turpina skaidrot noteikumus balstītas starptautiskās kārtības stiprināšanas nozīmi Latvijas, reģiona, Eiropas un globālajā drošībā. Kampanja arī sniedz Latvijai iespēju skaidrot Krievijas agresiju pret Ukrainu, kā arī palielināt citu valstu interesi par Latvijas digitalizācijas pieredzi un attīstības sadarbības projektiem.

Latvijas ekonomiskās izaugsmes, noturības un konkurētspējas veicināšana ir cieši saistīta ar ES kā spēcīgas ekonomiskās un politiskās savienības attīstību. Latvija ir iestājusies par ES vienotā tirgus padziļināšanu, birokrātijas mazināšanu un administratīvo barjeru novēršanu, savienojamības infrastruktūras attīstību, instrumentu izveidi ES ārējās robežas drošības stiprināšanai un aizsardzības industrijas attīstībai ES. Šie aspekti tiks aizstāvēti arī turpmākajās diskusijās par ES stratēģisko darba programmu 2024. – 2029. gadam un politiskajām ES prioritātēm nākamajiem gadiem. Ņemot vērā pieņemtos lēmumus par iestāšanās ES sarunu uzsākšanu ar vairākām kandidātvalstīm, arī ES iekšienē būs jāizvērtē politiku un institucionālā ietvara pielāgotība efektīvai funkcionēšanai.

Lai turpinātu attīstīt vienotu valsts pieeju diasporas politikai, Ministru kabinetā 2024. gada janvārī ir apstiprināts plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam. Plānā ir iekļautas aktivitātes četros darbības virzienos: 1) Latviskās identitātes un piederības sajūtas Latvijai stiprināšana, latviešu valodas un kultūras saglabāšana ārpus Latvijas; 2) Diasporas pilsoniskās un politiskās līdzdalības veicināšana; 3) Diasporas iesaiste Latvijas tautsaimniecības un zinātnes attīstībā; 4) Atbalsts reemigrācijai. Plāna ietvaros Ārlietu ministrija divās kārtās jau ir apstiprinājusi 64 diasporas atbalsta projektus, no kuriem 19 jau ir īstenoti.

Iekšējās drošības stiprināšana

Lai stiprinātu iekšējo drošību, tiek īstenots daudzveidīgu pasākumu klāsts, kas galvenokārt koncentrējas uz valsts ārējās robežas nostiprināšanu un stingrāku tās kontroli, tādējādi samazinot nelegālās migrācijas draudus, tāpat krīžu vadības mehānisma izstrādi. Norit darbs arī pie civilās aizsardzības sistēmas pilnveidošanas, stratēģiskās infrastruktūras novērtēšanas un valsts naftas produktu drošības rezervju veidošanas.

2023. gada 28. septembrī Saeima apstiprināja valdības sagatavoto Nacionālās drošības koncepciju, kurā noteikti valsts apdraudējuma novēršanas stratēģiskie pamatprincipi un prioritātes, kā arī aplūkoti draudi, kas tieši un pastarpināti ietekmē Latvijas nacionālo drošību. Koncepcijā uzsvērtas prioritātes, kas ietver tostarp Krievijas agresijas pret Ukrainu radītās izmaiņas starptautiskajā drošībā un līdz ar to nepieciešamo NATO kolektīvās aizsardzības un Eiropas Savienības (ES) starptautiskās lomas stiprināšanu, kā arī Latvijas aktīvu dalību starptautiskās sadarbības formātos. Balstoties uz koncepcijā noteiktajām prioritātēm, šobrīd izstrādes stadijā ir nacionālās drošības plāns, kas noteiks konkrētus valsts apdraudējuma neitralizācijas un novēršanas pasākumus un līdzekļus.

Viena no valdības prioritātēm ir panākt taisnīgu, caurspīdīgu, konkurētspējīgu un uz profesionālu izaugsmi motivētu atlīdzības sistēmu iekšlietu dienesta amatpersonām. Iekšlietu ministrija ir sagatavojusi informatīvā ziņojuma "Par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm atlīdzības sistēmas pilnveidošanai" projektu, kas tiks vērtēts atbilstoši valsts budžeta iespējām.

Lai sekmīgi veiktu cilvēku glābšanu un tādu pasākumu īstenošanu, kas var novērst apdraudējumu cilvēku veselībai vai dzīvībai, vienlaikus nodrošinot šīs spējas īstenošanā iesaistītā personāla drošību, lai nebūtu jālemj par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta posteņu pagaidu darbības apturēšanu un iedzīvotāji varētu saņemt kvalitatīvu pakalpojumu, valdība lēma piešķirt finansējumu 2 569 686 *euro* apmērā papildu 105 jaunu amata vietu izveidei Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Šobrīd notiek intensīvs rekrutēšanas darbs, lai aizpildītu šīs amata vietas.

Domājot ilgtermiņā par kvalitatīvas izglītības ieguves nodrošināšanu tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām, tādējādi stiprinot tās ar kvalificētiem personāla resursiem, īpaši izmeklētājiem un operatīvajiem darbiniekiem, valdība lēma piešķirt 3 945 503 *euro*, lai turpmākajos trijos gados nodrošinātu Iekšējās drošības akadēmijas darbību. Tādējādi tiks izveidots mūsdienīgs, tiesībaizsardzības iestāžu prasībām, sabiedrības interesēm un mūžizglītības interesēm atbilstošs pēctecīgs izglītības modelis, kura ietvaros tiks nodrošināta zinātnē un izcilībā balstītu studiju īstenošana augsti kvalificētu speciālistu sagatavošanā iekšējās drošības un noziedzības apkarošanas jomā.

Vienlaikus, rūpējoties par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm veselības aprūpi un ņemot vērā, ka līdzšinējie veselības aprūpes izdevumu kompensācijas limiti tika noteikti 2016. gadā, lai palielinātu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību,

valdība lēma piešķirt 2 580 156 *euro*. Sociālo garantiju nodrošināšana veicina amatpersonu lojalitāti un motivē uzsākt un turpināt dienestu, kas savukārt labvēlīgi atsaucas uz nozarē strādājošo darba efektivitāti.

Lai aizsargātu Latvijas ārējo robežu un izbūvētu kritisko robežas drošības infrastruktūru, 2023. gada nogalē ir pabeigta žoga izbūve uz Latvijas un Baltkrievijas sauszemes robežas (kopā 112 km), nodrošinot robežas neaizskaramību un maksimāli ierobežojot iespējas nelikumīgi šķērsot robežu.

Turpinās darbs, lai izbūvētu papildu žogu uz Latvijas un Krievijas robežas, tādējādi nodrošinot ES Austrumu robežas Latvijas sektora neaizskaramību un minimizējot nelikumīgas robežas šķērsošanas iespējas no abām kaimiņvalstīm.

Viens no krīžu pārvarēšanas mehānismiem nacionālās drošības ietvaros ietver arī rīcību valsts naftas produktu drošības rezervju veidošanā, tā mazinot riskus, ja rodas nepārvarami traucēta apgāde un tirgus komersanti nespēj importēt naftas produktus.

Ar 2024. gadu ir ieviests jauns valsts naftas produktu drošības rezervju pārvaldības modelis, kas paredz līdz 2028. gada 31. decembrim veikt pakāpenisku drošības rezervju iegādi valsts īpašumā 100 % apmērā. Atbilstoši Enerģētikas likuma 72. panta pirmajai daļai centrālās krājumu uzturēšanas struktūras uzdevums ir deleģēts SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor". SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" ir noslēdzis līgumu par daļēju drošības rezervju pakalpojuma iegādi. Energoresursu informācijas sistēmā izstrādāta funkcionalitāte iknedēļas degvielas apjoma uzskaitēi Latvijas Republikas teritorijā. Naftas produktu drošības rezerves turpmāk piederēs valstij, kas stiprinās to piegādes drošību un savlaicīgu naftas produktu pieejamību krīzes gadījumā, kā arī valsts kopējo noturību pret apdraudējumu. Ieviešot valsts naftas drošības rezervju jauno pārvaldības modeli, prognozējams, ka turpmākajos desmit gados valsts ietaupījums būs vairāk nekā 500 miljonu *euro*

Atbilstoši Baltijas elektrotīklu sinhronizācijas plānam enerģētiskās drošības jomā turpinās darbi Latvijas energotīkla atslēgšanai no BRELL tīkla. Š.g. maijā veikta sinhronā kompensatora iekārtas nogādāšana uz Grobiņu un atbilstoši plānam turpinās visi ar Baltijas elektrotīklu sinhronizāciju saistītie projekti, kuri dos iespēju realizēt Baltijas elektrotīklu sinhronizāciju ar Eiropu nākamā gada sākumā.

Krīžu pārvaldībai, kas aptver apdraudējumu apzināšanu un prognozēšanu, informācijas aprites nodrošināšanu valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī civilmilitārās sadarbības koordinēšanu civilās krīzes gadījumos, ir stratēģiska loma visu resoru koordinētā mehānismā. MK 2024. gada 20. februārī konceptuāli atbalstīja risinājumu krīžu pārvaldības sistēmas reorganizēšanai Latvijā un Krīzes vadības centra izveidei Ministru prezidentes pārraudzībā.

Krīzes vadības centra galvenās funkcijas būs risku un draudu apzināšana, identificēšana un novērtēšana, stratēģiskā plānošana un civilās krīzes pārvaldības mācību koordinācija. Tāpat Krīzes vadības centrs pārvaldīs valsts līmeņa civilās krīzes resursus, tostarp valsts materiālās rezerves un loģistiku. Savukārt Valsts kancelejai sadarbībā ar Iekšlietu ministriju līdz 30.

jūnijam jā sagatavo nepieciešamie tiesību aktu projekti Krīzes vadības centra darbības uzsākšanai un nodrošināšanai, kā arī krīzes vadības sistēmas reorganizācijai.

Vienlaikus, lai nodrošinātu resursu efektīvu un ekonomisku izmantošanu krīžu pārvaldības operacionālā līmenī, notiek aktīvs darbs pie katastrofu pārvaldības centru, kuros vienuviet tiks izvietoti reaģēšanas pasākumos iesaistītie dienesti (Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Valsts policija, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valsts robežsardze), būvniecības. Lai veicinātu Eiropas Reģionālās attīstības fonda vidusposma mērķu sasniegšanu un nodrošinātu papildu finansējuma pieejamību nacionālajā programmā, MK atbalstīja no valsts budžeta finansēto Katastrofu pārvaldības centru projektu izdevumus deklarēt Eiropas Komisijai Programmas investīciju veikto maksājumu ietvaros.

Lai pilnveidotu civilās aizsardzības sistēmu un veicinātu sabiedrības pašorganizēšanos, Ministru kabinets 2024. gada 9. janvārī, izskatot informatīvo ziņojumu "Par tālāko rīcību patvertņu jautājumā", atbalstīja tajā piedāvāto risinājumu civiliedzīvotāju aizsardzības veida – patveršanās patvertnēs – ieviešanai. Saskaņā ar MK lēmumu Iekšlietu ministrija un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ir izstrādājis vadlīnijas, nosakot minimālās tehniskās prasības ēkās esošo telpu vai telpu grupu piemērotībai patvertnes vai vietas, kur patverties, izveidošanai vai atjaunošanai ēkas pazemes stāva daļā. Pamatojoties uz attiecīgajām vadlīnijām, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ir apsekojis 802 valsts un pašvaldību objektus un novērtējis to atbilstību piemērotībai patvertnēm vai vietām, kur patverties. Iekšlietu ministrija ir izstrādājusi ziņojuma projektu ar iespējamiem finanšu mehānismiem patvertnes vai vietas, kur patverties, atjaunošanai vai izveidošanai, kas būtu vērtējams atbilstoši valsts budžeta iespējām.

Turpinās darbs pie civilās aizsardzības sistēmas pilnveidošanas normatīvās bāzes, skaidri nosakot iesaistīto institūciju kompetenci un atbildības sadalījumu katastrofas pārvaldīšanas pasākumu koordinēšanā, vadīšanā un izpildē, kā arī paredzot sabiedrības pašorganizēšanās un noturības mehānismu stiprināšanu. Pilnveidojot agrīnās brīdināšanas pakalpojumu, tiks izveidota šūnu apraides sistēma, lai iedzīvotāji, kuri atrodas konkrētā apdraudējuma zonā, ātri un mērķēti saņemtu informāciju par apdraudējumu un atbilstošāko rekomendējamo rīcību.

Ar mērķi novērtēt medicīnas iestāžu noturību pret ārējās elektroapgādes traucējumiem un spēju nodrošināt slimnīcas struktūrvienību, aprīkojuma un medicīnisko tehnoloģiju darbības nepārtrauktību neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā un dzīvību uzturošo funkciju veikšanā krīzes situācijās, Klimata un enerģētikas ministrija ir uzsākusi medicīnas un sociālās aprūpes iestāžu inspicēšanu autonomās energodrošības nodrošināšanā.

Lai uzlabotu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju drošību, noteiktu kiberdrošības kārtību un īstenotu nepieciešamos kiberdrošības pasākumus, MK ir apstiprināts un izskatīšanai Saeimā iesniegts likumprojekts "Nacionālās kiberdrošības likums", ar kuru paredzēts izveidot Nacionālo kiberdrošības centru.

Lai efektīvāk cīnītos ar kibernetizācijas riskiem, mākslīgā intelekta radītajiem riskiem un nodrošinātu drošāku digitālo vidi ikvienam iedzīvotājam, tiek veikti visi nepieciešamie sagatavošanās darbi, lai Latvija varētu pievienoties jaunākajam starptautiskajam regulējumam

(Konvencijas par kibernetizāciju Otrajam papildu protokolam par pastiprinātu sadarbību un elektronisko pierādījumu izpaušanu), kas atvieglos tiesībsardzības iestāžu iespējas iegūt pierādījumus un ātrāk sadarboties, lai izmeklētu interneta vidē veiktos noziegumus.

Lai stiprinātu Latvijas informatīvās telpas drošību un globālās konkurences apstākļos nodrošinātu stiprus sabiedriskos medijus, Saeimā pieņemti grozījumi Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā, kas ar 2025. gada 1. janvāri paredz apvienot sabiedriskos medijus, kā arī nodrošināt prognozējamu finansējuma palielinājumu sabiedriskā pasūtījuma īstenošanai turpmākajiem trim gadiem, tuvinoties Eiropas vidējam sabiedrisko mediju finansējuma apjomam.

Kultūras ministrija mediju politikas pamatnostādņēs 2024. – 2027. gadam ir noteikusi mērķi nodrošināt latviskākas mediju vides un vienotākas informatīvās telpas veidošanu, paredzot lielāku ieguldījumu žurnālistu drošības aizsardzībā, kā arī skaidri definējusi nepieciešamību atbalstīt tās žurnālistikas un satura formas, kuras ierobežotā tirgus apstākļos nav pelnošas, bet ir svarīgas ģeogrāfiskās un tematiskā daudzveidības nodrošināšanā. Būtiski ir veidot tādu mediju vidi un sabiedrības noturību kopumā, kas gatava pielāgoties dažādām krīzes situācijām.

II. LATVISKA UN IEKĻAUJOŠA LATVIJA

Viena no Latvijas pamatvērtībām ir tiesiskums – ikvienai personai Latvijā ir tiesības uz taisnīgu tiesu un vienlīdzīgu attieksmi no valsts puses. Valdība ir rīkojusies un iestājusies par mūsdienīgu cilvēktiesību pamatjautājumu regulējumu, likumdošanā nostiprinot stingrāku pretdarbību vardarbībai un naida noziegumiem un skaidri definējot pāru kopdzīves principus.

Veselības joma ir šīs vadības prioritāte – tās pamata uzdevums ir veselīgi nodzīvoto mūža dzīves gadu pieaugums, kas sasniedzams ar primārās veselības aprūpes sistēmas uzlabojumiem, slimnīcu tīkla un pakalpojumu efektivizēšanu un plašāku zāļu pieejamību noteiktām mērķa grupām.

Valdības dienaskārtībā ir sociālo pakalpojumu pieejamības jautājumi, lai mazinātu teritoriālās atšķirības sociālo pakalpojumu nodrošināšanā.

Sabiedrības saliedētības veicināšanai nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums nevalstisko organizāciju (NVO) projektiem un ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem, t.sk. latviešu valodas mācībām.

Tiesību aizsardzība

2023. gada nogalē valdība kopdarbā ar Saeimu panāca tiesiskās aizsardzības risinājumu, atbalstot un Saeimā ratificējot Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvenciju). Šī konvencija paredz aizsardzību sievietēm, bērniem un ģimenēm pret vardarbību, kā arī veicina līdztiesību un palīdzību cietušajiem.

Konvencijas ratifikācija pauž Latvijas apņemšanos izveidot visaptverošu un daudzpusīgu tiesisko regulējumu, lai aizsargātu sievietes no visu veidu vardarbības, kā arī aizsargātu sievietes un vīriešus no vardarbības ģimenē. Līdztekus saskaņotas sadarbības izveidei tiks ieviesta virkne pasākumu, lai vardarbībā cietušajiem sniegtu vispusīgu palīdzību un aizsardzību. Likums stāties spēkā 2024. gada 1. maijā.

Lai mazinātu vardarbību ģimenē un veicinātu sabiedrības drošību kopumā, tiek virzīti grozījumi Kriminālprocesa likumā, kas paredz, ka varmācīgajai personai varēs piemērot drošības līdzekļa izpildes elektronisko uzraudzību. Plānots, ka šādu drošības līdzekļa izpildes elektronisko uzraudzību varētu sākt piemērot no 2025. gada 1. janvāra.

No 2024. gada 1. jūlija Latvijā tiks ieviests partnerības institūts, kas ļaus divām pilngadīgām personām – gan dažāda dzimuma, gan viena dzimuma – juridiski nostiprināt savas attiecības un saņemt sociālo un ekonomisko aizsardzību, veicinot iekļaujošu sabiedrību, kurā ikviens ir vienlīdzīgs.

Saeima 2023. gada nogalē pieņēma Tieslietu ministrijas izstrādātos grozījumus Krimināllikumā, kas pastiprina atbildību par noziedzīgiem nodarījumiem, kas vērsti pret valsts drošību.

Notiek darbs pie kriminālsodu reformas, lai kriminālsodi atspoguļotu atbildību par sabiedrībā aizsargājamām vērtībām. Šobrīd Saeimā atrodas Krimināllikuma grozījumu projekts, kurā tiek paredzēts pastiprināt atbildību par vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem, naida noziegumiem, noziedzīgiem nodarījumiem pret pārvaldības kārtību u.c. noziegumu kategorijām, gan palielinot likumā ietvertās sankcijas, gan papildinot to ar jauniem kvalificējošiem sastāviem.

Lai upuriem sniegtu lielāku aizsardzību un nepieciešamo atbalstu, Tieslietu ministrijā izstrādāti likumprojekti, ar kuriem rosināts noteikt juridisko atbildību par seksuālu uzbrukšanos.

Tiek uzlabots šķīrējtiesu process, lai nodrošinātu godīgu tiesvedību un aizsardzību visiem, kas izvēlas šo alternatīvo ceļu strīdu risināšanai. Tas samazinās vispārējo tiesu noslodzi un izskatāmo termiņu ilgumu, kā arī palielinās sabiedrības uzticību tieslietu sistēmai, jo tā atbildīs augstākajiem starptautiskajiem standartiem.

Turpinās darbs pie Tieslietu akadēmijas izveides, kas nodrošinās tiesnešu un prokuroru, kā arī citu saistīto iestāžu vienotu un augsta līmeņa kompetences un profesionālo attīstību. Tādējādi tiks uzlabota tiesu varas kvalitāte un nodrošināts, ka visi tiesībaizsardzības iestāžu posmi darbosies vienlīdz efektīvi Latvijas sabiedrības tiesību aizsardzībā.

Labklājība

2023. gada 7. decembrī pieņemtie grozījumi likumā "Par valsts pensijām" novērsīs nevienlīdzību starp pensiju saņēmējiem atkarībā no pensijas pieprasīšanas gada, uzlabos pensiju adekvātumu un samazinās pensiju saņēmēju nabadzības risku. No 2024. līdz 2029. gadam vecuma un invaliditātes pensijām, kas piešķirtas laikā no 2012. līdz 2028. gadam, pakāpeniski tiks piešķirta piemaksa par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31.

decembrim, bet, sākot ar 2029. gadu, tā jau tiks maksāta visiem vecuma un invaliditātes pensijas saņēmējiem.

No 2024. gada 1. janvāra palielinātas minimālās pensijas, valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, sociālās garantijas bāreņiem un bez vecāku gādības esošiem bērniem pēc pilngadības sasniegšanas, garantēto minimālo ienākumu sliekšnis, trūcīgas un maznodrošinātas mājsaimniecības ienākumu sliekšnis, ņemot vērā aktuālo procentuālo vērtību no minimālo ienākumu mediānas. Ārpusģimenes aprūpē esošajiem pēc pilngadības sasniegšanas tiek nodrošināta atbalsta tīkla izveide gan finanšu un budžeta pārvaldības pratības nostiprināšanai, gan izglītības ieguvē. Laika pavadīšana mentora klātbūtnē papildināta ar kabatasnaudu, apmaksājot ēdināšanu, kultūras pasākumus, sporta nodarbības un cita veida motivācijas pasākumus jauniešiem, vienlaikus piedāvājot dalību atbalsta grupās dažādu sociālo prasmju apguvei, kā arī pieļaujot esošajam aprūpētajam kļūt par sociālo mentoru, tādējādi turpinot atbalstīt pilngadību sasniegušo.

No 2024. gada 6. aprīļa ir atvieglota ar invaliditāti saistīto pabalstu saņemšana pēc pilngadības sasniegšanas jauniešiem ar smagu vai ļoti smagu invaliditāti, kuri patstāvīgi nespēj paust savu gribu, tādējādi garantējot sociālā nodrošinājuma nepārtrauktību jauniešiem un viņa ģimenei. Pieprasīt ar invaliditāti saistītos pabalstus par pilngadību sasniegušo jauniešu varēs persona, kas bija viņa likumiskais pārstāvis vai nodrošināja aprūpi audžuģimenē dienu pirms pilngadības sasniegšanas. Tas paredzēts gadījumā, ja tiesā būs pieņemts lēmums par lietas ierosināšanu par rīcībspējas ierobežošanu un aizgādības nodibināšanu garīga rakstura vai citu veselības traucējumu dēļ.

Pilngadīgām personām ar invaliditātes cēloni – slimība no bērnības – no 2024. gada 1. janvāra par 100 *euro* mēnesī paaugstināts kopšanas pabalsts un šobrīd tas sasniedz 413,43 *euro*.

Ministru kabinets 2024. gada 23. aprīlī konceptuāli atbalstīja nozīmīgu reformu – invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveidi bērniem, kas mainīs invaliditātes novērtēšanas pieeju bērniem, vienlaikus pilnveidojot atbalsta pakalpojumus invaliditātes seku mazināšanai. Ministru kabineta atbalstītais risinājums nodrošinās ne tikai pakāpenisku pāreju uz vienotu pieeju invaliditātes novērtēšanas sistēmā bērniem un pilngadīgajiem, bet arī pilnveidos valsts sniegto atbalstu invaliditātes seku mazināšanai – gan finansiālajā, gan pakalpojumu jomā.

Nākamais tuvākais darbs labklājības nozarē ir sociālo pakalpojumu pārklājuma vienmērīga attīstība un sociālo pakalpojumu vienādas pieejamības nodrošināšana valsts iedzīvotājiem neatkarīgi no dzīvesvietas. Likuma regulējums noteiks pašvaldībā obligāti nodrošināmos sociālos pakalpojumus (minimālais sociālo pakalpojumu grozs), tādējādi mazinot teritoriālās atšķirības un nevienlīdzību sociālo pakalpojumu pieejamībā iedzīvotājiem.

Lai nodrošinātu kvalitatīvus un pieejamus pakalpojumus Latvijas iedzīvotājiem, aktualizēti jautājumi par esošo invaliditātes novērtēšanas sistēmu, tai skaitā invaliditātes piešķiršanas kritērijiem un procesu Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā. Plānots investēt profesionālajā un klientu apkalpošanas uzlabošanā, pilnveidot invaliditātes informatīvās sistēmas funkcionalitāti, par sešām dienām samazinot invaliditātes ekspertīzei veltīto laiku,

tādējādi nodrošinot efektīvāku izmaksu un sistēmas darbību un ļaujot cilvēkiem ar invaliditāti savlaicīgāk piekļūt valsts sniegtajam atbalstam invaliditātes seku mazināšanai.

2024. gada 1. janvārī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija reorganizēta par Bērnu aizsardzības centru, būtiski stiprinot ģimeņu un bērnu atbalsta funkcijas. Centrs pārveidots par atbalstošu un koordinējošu iestādi bērnu aizsardzības jautājumos, kas pārtrauga iesaistīto institūciju lomu un atbildību bērnu dzīvības un veselības apdraudējuma un riska situācijās, kā arī veicina institūciju sadarbību bērnu attīstības risku mazināšanā un bērnu tiesību un interešu nodrošināšanā.

2024. gada 7. maijā valdība lēma par jauna pakalpojuma izveidi augsta riska pusaudžiem "Bērnu un jauniešu drošā māja", lai novērstu veselības un dzīvības apdraudējuma risku un atgrieztu pusaudzi ikdienas dzīvē un sabiedrībā. Pakalpojums, kas vienlaikus būs audzināša rakstura piespiedu līdzeklis, tiks izmantots gadījumā, ja vienīgais veids, kā palīdzēt pusaudžim un mazināt riskus apkārtējiem, ir uz laiku izņemt viņu no ierastās vides un kvalificētu speciālistu vadībā risināt uzvedības problēmas. Pakalpojums būs pieejams bērniem no 11 līdz 17 gadiem. Tieslietu ministrija šobrīd izstrādā plānu, kā pakalpojumu augsta riska pusaudžiem varētu nodrošināt jau no 2025. gada 1. janvāra, tas ir, pārejas posmā, līdz brīdim, kad tiks izveidota "Bērnu un jauniešu drošā māja".

Ministru kabineta Stratēģiskās vadības komitejā un Ministru prezidentes vadītajā Demogrāfisko lietu padomē akceptēts jauns, plašāks demogrāfijas jēdziena tvērums, skaidri iezīmējot demogrāfijas vietu un nozīmi visu nozaru attīstības politikās un uzsākot mērķtiecīgu plānošanu demogrāfijas politikas attīstībai.

Kā vienu no tuvākajiem darbiem Labklājības ministrija ir iezīmējusi pabalstu ģimenēm ar bērniem pilnveidi, ņemot vērā, ka atsevišķi pabalsti nav ilgstoši pārskatīti un vairs nesasniedz mērķi – sniegt atbalstu ģimenēm ar bērniem noteiktās situācijās.

Lai kompensētu dzīves dārdzības pieaugumu un mazinātu ienākumu nevienlīdzību, sadarbībā ar sociālajiem partneriem norit darbs pie minimālās darba algas apmēra pārskatīšanas un kritēriju izstrādes tās noteikšanai, izstrādājot skaidru mehānismu un nodrošinot direktīvas par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā pārņemšanu un ieviešanu Latvijā.

Valdība šogad lēmusi arī par ES finansējuma investēšanu preventīvās atbalsta sistēmas izveidošanā, lai visā Latvijas teritorijā nodrošinātu nepieciešamo profilakses, agrīnās intervences un atbalsta pakalpojumu pieejamību bērniem ar attīstības grūtībām vai to veidošanās risku. Paredzēts ieviest agrīna preventīva atbalsta pakalpojumu sistēmu bērniem līdz 18 gadu vecumam, nodrošinot pierādījumos balstītus profilakses un agrīnās intervences pakalpojumus bērniem un viņu vecākiem, veselības, izglītības un sociālās jomas speciālistu sadarbību multidisciplināras komandas darba organizēšanā un atbalsta sniegšanā bērniem, kā arī speciālistu (pedagogu, logopēdu, ergoterapeitu, psihologu, speciālo pedagogu u. c.) apmācības, lai paplašinātu bērniem pieejamo atbalsta pakalpojumu klāstu.

2023. gada nogalē MK apstiprināja Mājokļu pieejamības pamatnostādnes 2023.–2027.gadam, lai risinātu tirgus nepilnības reģionos un nodrošinātu iedzīvotājiem pieejamus mājokļus, kā arī

veicinātu ieguldījumus gan esošā dzīvojamā fonda uzlabošanā, gan investīcijas jauna dzīvojamā fonda attīstībā. Jau 2024. gadā nodrošināta aizdevumu izsniegšana mājokļu atjaunošanai, tāpat nodrošinātas īres māju būvniecības programmas, kas paredz ieguldīt finansējumu atkārtoti nākamo zemas īres maksas mājokļu būvniecībā un sociālo mājokļu būvniecības un atjaunošanas īstenošanu. Turpināta mājokļa garantiju programmas un programmas "Balsts" īstenošana, samazinot garantijas maksu jaunajiem speciālistiem un sniedzot atbalstu arī ģimenēm, kurās aug bērni ar invaliditāti.

Daudzas pašvaldības joprojām nespēj nodrošināt visiem pašvaldībā deklarētajiem bērniem vietas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs. Tāpat aktuāls ir jautājums par pašvaldību esošo pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras uzturēšanu un pilnveidošanu, lai nodrošinātu kvalitatīvu un pieejamu pirmsskolas izglītību. MK ir lēmis par finansējuma pieejamības nodrošināšanu aizdevumu veidā pašvaldībām pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecībai, paplašināšanai un infrastruktūras attīstībai, kā rezultātā tiks uzlabota pirmsskolas un vispārējās izglītības pakalpojuma pieejamība un izglītības iestāžu tīkla sakārtošana.

Veselība

Veselības joma ir šīs valdības deklarācijas apņemšanos un budžeta prioritāte. Veselības nozares kopējais budžets 2024. gadā ir 4,46 % no IKP jeb 1,889 miljardi *euro*. No veselības nozarei 2024. gadā papildus piešķirtajiem 275 milj. *euro* 167,1 milj. *euro* ir pieejams no 1. janvāra. Finansējums tiek novirzīts mediķu atalgojumam, kompensējamo medikamentu klāsta paplašināšanai, jauniem valsts apmaksātiem pakalpojumiem, esošo pakalpojumu pieejamības uzlabošanai.

Gada sākumā uzsāktas reformas vairākās veselības nozares jomās – zāļu cenas veidošanas jomā, zāļu cenu kompensācijas jomā, zāļu vienlīdzīgas pieejamības un informācijas jomā un farmaceitiskās aprūpes jomā. Dažās no tām jau izstrādāts un valdībā pieņemts tiesiskais regulējums un uzsākta tā ieviešana.

Jau 2024. gadā iedzīvotāju izdevumi par medikamentiem samazināsies. Īsā termiņā Veselības ministrija plāno sasniegt apmēram 15–20 % receptšu zāļu cenu samazinājumu. No 2024. gada 1. jūlija minimālais valsts finansējums par kompensējamiem medikamentiem būs 75 %.

Kompensējamo zāļu sarakstā ir iekļauti 7 jauni medikamenti, kas uzlabos zāļu pieejamību pacientiem ar diagnozi krūts vēzis, nesīkšūnu plaušu vēzis, melanoma, multiplā mieloma, mieloleikoze, kā arī bērniem ar akūtu limfoleikozi un depresijas pacientiem. Tāpat kompensācijas sarakstā jau esošos 6 medikamentus papildus apmaksās pacientiem ar diagnozi krūts vēzis, nieru vēzis, limfoma, kā arī apmaksās holesterīnu samazinošu līdzekli pie diagnozēm sirds mazspēja, akūts miokarda infarkts, hroniska sirds išēmiskā slimība, smadzeņu infarkts, kā arī pacientēm ar venozām komplikācijām grūtniecības laikā.

Visām receptšu zālēm izstrādāts uzcenojuma veidošanas modelis, lai samazinātu zāļu gala cenu pacientiem un ieviestu fiksētu uzcenojumu, tai skaitā noteiktu farmaceitiskās aprūpes pakalpojumu maksas veidošanas principus un mazinātu aptieku atkarību no lieltirgotavām.

Reformas rezultātā plānots, ka, sākot ar šī gada beigām, Latvijas zāļu reģistrā iekļauto recepšu zāļu cena nepārsniegs šo zāļu ražotāja realizācijas cenu vai vairumtirdzniecības cenu Igaunijā un Lietuvā. Tāpat paredzēts, ka zāļu cenu kompensācijas jomā līdz 2025. gada 1. janvārim Nacionālais veselības dienests sadarbībā ar Veselības ministriju izstrādās priekšlikumus par iespēju noteikt maksimālo pieļaujamo kopējo pacienta veiktā līdzmaksājuma apmēru par recepšu zālēm 12 mēnešu periodā.

Valdība lēmusi arī par primārās veselības aprūpes stiprināšanu, apstiprinot 2024.–2026. gadā īstenojamos pasākumus, tostarp paredzot sadarbības prakšu un koppraksi attīstību, rezultatīvo indikatoru izstrādi, motivējošu, kritēriju izpildē balstītu samaksu un informācijas tehnoloģiju risinājumu aktuālo rādītāju pieejamībai un izsekošanai, kapitācijas naudas uzturēšanas maksājuma un manipulācijas apmaksas nosacījumu pārskatīšanu, datu digitalizāciju primārās veselības aprūpes atbalstam. Paredzēts atbalstīt ārstu prakses ar papildu darbinieku, kas nav ārstniecības persona (piemēram, reģistratoru), tādējādi māsām vai ārsta palīgiem atliktu vairāk laika pacientu aprūpei, hronisko pacientu uzraudzībai, ārstnieciskām un diagnostiskām manipulācijām, kā arī profilaktiskajam, tostarp pacientu izglītojošam, darbam. Finansējums papildu darbinieka nodarbināšanai ārstu praksē paredzēts no 2024. gada 1. jūnija.

Valdībā atbalstītā Veselības ministrijas slimnīcu tīkla attīstības iecere paredz stiprināt slimnīcu neatliekamās medicīnas un pacientu uzņemšanas nodaļas, kā arī sadarbībā ar slimnīcām pārskatīt noteiktās prasības stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu pamatprofilēm un definēt kvalitātes kritērijus, kurus plānots ieviest ar 2025. gadu.

No 2024. gada janvāra pieejams jauns integrēts valsts apmaksāts pakalpojums – paliatīvās aprūpes mobilās komandas pakalpojums personas dzīvesvietā. Pakalpojums pielīdzināms hospisa aprūpei mājās un ietver gan veselības aprūpes pakalpojumus, gan sociālās aprūpes un psihosociālās rehabilitācijas pakalpojumus.

Ieviešot attiecīgo valsts apmaksāto pakalpojumu, ir atslogoti pašvaldību budžeti daļā par aprūpes mājās pakalpojuma nodrošināšanu hospisa pakalpojumu saņēmējiem.

Sākot ar 2024. gadu valsts līdzfinansē pašvaldību sniegto aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar smagiem un ļoti smagiem funkcionāliem traucējumiem. Tas palīdz novērst bērnu ievietošanu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās un vienlaikus samazina pašvaldību izmaksas.

Ministru kabinetā konceptuāli atbalstīta veselības nozares Digitālo kompetenču centra izveide, lai sekmētu digitālās veselības attīstību un nodrošinātu stratēģisku digitālās veselības ekosistēmas pārvaldību, vienlaikus palielinot caurspīdīgumu veselības aprūpē un uzlabojot veselības aprūpes efektivitāti. Izmaiņu rezultātā Digitālo kompetenču centrs pakāpeniski pārņems un nodrošinās IKT sistēmu uzturēšanu un koordinētu attīstību.

Viens no veselības nozares turpmākajiem izaicinājumiem ir veselības aprūpes pakalpojumu uzlabošana onkoloģijas jomā. Veselības ministrijas izstrādātais plāns 2025.–2027.gadam paredz būtiskus uzlabojumus trijos līmeņos – starpnozaru sadarbība, vērtībās balstīta veselības aprūpe un lietderīga pārvaldība.

Lai cīnītos ar strauji progresējošo problēmu – lieko ķermeņa masu un aptaukošanos un sabiedrības veselības pasliktināšanos kopumā, īpaši bērnu vidū – Veselības ministrija tuvākajā laikā publiskajā apspriešanās nodos pasākumu kopumu liekā svara un aptaukošanās apturēšanai. Tas ietver stratēģisko redzējumu un konkrētas rīcības veselības veicināšanai, profilaksei un veselībpratības uzlabošanai kopumā. Zemkopības ministrija strādā pie skolu ēdināšanas sistēmas pilnveidošanas, kas vienlaikus nodrošinās skolēnus ar sabalansētu un garšīgu maltīti un veicinās izpratni par pareizu uzturu.

Savukārt ar mērķi uzlabotu situāciju mātes un bērna veselības jomā un mazinātu priekšlaicīgu un novēršamu mātes un bērna mirstību, Veselības ministrija izstrādā vienotu preventīvo pasākumu kopumu, attīstot agrīno diagnostiku un skrīningu, kas ļaus uzsākt savlaicīgu ārstēšanu uz pacientu centrētas veselības aprūpes ietvaros. (Mātes un bērna veselības uzlabošanas plāns 2025. – 2027. gadam)

Pakalpojumu pārvaldība, pārrobežu mobilitāte, drošība uz ceļiem

2024. gada 30. janvārī Ministru kabinetā apstiprināts VARAM izstrādātais "Digitālās desmitgades stratēģiskais ceļvedis Latvijai līdz 2030. gadam", kas nosaka valsts plānoto virzību uz Eiropas digitālo mērķu sasniegšanu tādās jomās kā digitālās prasmes, digitālā infrastruktūra, uzņēmumu digitalizācija un publisko pakalpojumu digitalizācija.

Lai uzlabotu valsts pakalpojumu pārvaldību, ir izstrādāta vienota pakalpojumu pārvaldības politika, izstrādāts un apstiprināšanas procesā ir vienots "Pakalpojumu vides pilnveides plāns 2024.–2027. gadam". Plāns paredz, ka no 2024. gada līdz 2027. gadam valsts pārvaldes iestādes novērtēs savu pakalpojumu klāstu, kvalitāti un pakalpojumu sniegšanai nepieciešamos resursus un ievieš savus individuālos pakalpojumu uzlabošanas rīkus.

2024. gadā tiek turpināts darbs, lai nodrošinātu pakalpojumu pieejamību iespējami tuvu iedzīvotāju dzīvesvietām un sniegtu atbalstu pakalpojumu saņemšanā tiem iedzīvotājiem, kuriem ir nepietiekamas digitālās prasmes. Uzlabota publisko pakalpojumu pieejamība Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (VPVKAC) tīklā - valsts un pašvaldību pakalpojumi vienkopus pieejami 215 VPVKAC, 35 pašvaldībās, sniedzot 13 iestāžu vairāk nekā 100 pakalpojumu atbalstu klātienē un nodrošinot portāla Latvija.lv lietotāju telefonisku atbalstu par visiem portālā pieejamajiem pakalpojumiem. AF investīciju ietvaros līdz 2025. gada 1. ceturksnim sadarbībā ar pašvaldībām plānota VPVKAC kā koplietošanas pakalpojuma attīstība, paredzot turpmāku pakalpojumu pieejamības teritoriālu paplašināšanu līdz pagasta līmenim (līdz VPVKAC 592 punktiem).

Ministru kabinetā izskatīts informatīvais ziņojums par valsts datu apstrādes mākoņa attīstības plānu, kurā definēti skaitļošanas infrastruktūras pakalpojumi valsts pārvaldes institūcijām. Valsts datu apstrādes mākoņa izveide paredz institūciju datu apstrādes infrastruktūru apvienošanu un institūciju informācijas sistēmu migrāciju uz valsts datu apstrādes mākonī, kura ietvaros tiks nodrošināti efektīvi skaitļošanas infrastruktūras pakalpojumi un ilgtspējīga valsts IKT infrastruktūras pārvaldība.

2023. gadā pabeigta normatīvā regulējuma izstrāde, lai uzsāktu AF iepilninošās 16 500 000 *euro* investīcijas digitālajai infrastruktūrai. Tā rezultātā paredzēts 6200 mājsaimniecībām, uzņēmumiem, slimnīcām, izglītības iestādēm u.c. ierīkot ļoti augstas veiktspējas tīklu ar lejupielādes ātrumu vismaz 300 Mbit/s.

Satiksmes ministrija turpina darbu pie informatīvā ziņojuma "Par *Rail Baltica* projekta tvērumu un īstenošanas plāniem, nodrošinot projekta funkcionalitāti un starpvalstu dzelzceļa līniju savienojumu", kas būs pamats turpmākajām sarunām ar Eiropas Komisiju, t. sk. sarunām par nākamo ES daudzgadu budžetu, kā arī stratēģiskajam lēmumam par to *Rail Baltica* projekta infrastruktūras daļu, kuru paredzēts īstenot līdz 2030. gadam, un kritiskiem finansēšanas jautājumiem. Ministru kabinetā būs jāskata Satiksmes ministrijas piedāvātie risinājumi pamatattīrīšanai caur Rīgu, kā arī kopējo projekta izmaksu samazināšanai pirmajā kārtā līdz 2030. gadam.

Apzinoties projekta nozīmību, Ministru prezidente ir uzdevusi Satiksmes ministrijai izstrādāt "Rail Baltica" projekta un infrastruktūras pārvaldības modeli, lai Valdība varētu to nostiprināt tiesiskajā regulējumā, kas sabiedrībai un lēmumu pieņēmējiem ļautu saprast un skaidrot gan turpmāko projekta tiesisko, gan infrastruktūras pārvaldīšanas ietvaru. Normatīvajā regulējumā Valdība piedāvās arī uzlabojumus projekta īstenošanai nepieciešamo zemju atsavināšanas procesā.

Papildu Valdībā izskatītajam Rail Baltica projekta pārvaldības informatīvajam ziņojumam, Satiksmes ministrija: 1) sniegs priekšlikumus par alternatīvām projekta finanšu piesaistei un to pārvaldībai, kā arī esošo projekta finanšu izlietojuma izvērtējumu, 2) ziņojumu par starptautisko pasažieru staciju „Rīgas Centrālā stacija” un dzelzceļa stacijas „lidosta „Rīga” būvniecības progresu, līgumu īstenošanai pieejamo finansējumu un risinājumiem tālākai līgumu izpildei.

Ministru kabinetā š. g. maijā panākta vienošanās un apstiprināts 10,718 miljonu *euro* valsts budžeta līdzfinansējums Salacgrīvas tilta pārbūvei. Tilts atrodas uz valsts galvenā autoceļa Rīga (Baltezers)-Igaunijas robeža (Ainaži) un ietilpst Eiropas transporta tīklā (TEN-T), kā arī ir Eiropas nozīmes autoceļu maršrutā "E67" jeb "Via Baltica" posmā, kas nodrošina vietējo un starpvalstu satiksmi, kā arī militāro mobilitāti starp Baltijas valstīm un Eiropu.

Latvijas nacionālā aviokompānija AirBaltic pārfinansēja 2019. gadā izdotās obligācijas, emitējot jaunas 5,25 gadu (5 gadi un 3 mēneši) nodrošinātās obligācijas 340 miljonu *euro* apmērā, piesaistot vairāk nekā 100 vadošus globālos institucionālos investorus. Vienlaikus ar refinansēšanas procesu līdssabiedrība uzsāka pārrunas ar potenciālu stratēģisku investoru par ieguldījuma veikšanu AirBaltic vēl pirms sākotnējā publiskā piedāvājuma (IPO) procesa uzsākšanas. Šāds potenciālais ieguldījums stiprinātu AirBaltic finanšu pozīciju un veicinātu sekmīgu IPO procesa īstenošanu. Veiksmīgs IPO nodrošinātu gan valsts ieguldījuma AirBaltic vērtības pieaugumu, gan sekmētu ieguldīto līdzekļu atgūšanu, pārdodot daļu akciju kapitāla tirgū.

2024. gadā noslēgsies jauno elektrovilcienu piegāde un pieņemšana ekspluatācijā. Uz š.g. 1. jūniju jau piegādāti 22 no 32 saražotajiem vilcieniem. Līdz 2024. gada 31. jūlijam plānots

piegādāt atlikušos 10. Izstrādāta risku vadības sistēma, lai nepieļautu iepriekšējās kļūdas vilcienu nodošanai ekspluatācijā.

Ir veikti grozījumi normatīvajos aktos saistībā ar ceļu satiksmes drošību, lai līdz 2026. gadam vismaz par 30 % samazinātos ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo un smagi ievainoto skaits salīdzinājumā ar 2020. gadu, paredzot uzvedības korekcijas programmu personām, kas sodītas par transportlīdzekļa vadīšanu apreibinošu vielu ietekmē, kā arī jaunas un stingrākas prasības velosipēdu un elektroskrejriteņu vadītājiem, nosakot obligātu prasību izmantot aizsprādzētu aizsargķiveri.

Ceļu satiksmes drošības padomes sēdē atbalstīts pasākums "Smago ceļu satiksmes negadījumu izpētes pilotprojekts", kas paredz nodrošināt sistemātisku CSNg analīzi, tostarp vērtējot to norisi ietekmējošus faktorus un sistemātiskumu.

Satiksmes ministrija sagatavojusi informatīvā ziņojuma projektu "Par satiksmes nozares ilgtspējīgas pārvaldības reformu", lai nodrošinātu jauna, efektīva transporta un sakaru nozaru pārvaldības modeļa ieviešanu, kas ietver nozares detalizētu funkciju analīzi un konsolidāciju jaunā organizatoriskā un funkcionālā pārvaldības modelī. Satiksmes ministrija ir apzinājusi iespējas Kohēzijas politikas atbalsta ietvarā izbūvēt kravu transporta loģistikas uzņēmumus jeb t.s. "sausās ostas", kas atslogos autoceļus no kravām un efektīvizēs ostu pakalpojumu sniegšanu ārpus Rīgas, Liepājas un Ventspils ostu teritorijām. Satiksmes ministrija turpina darbu pie ostu un loģistikas sektora reformām, lai piesaistītu jaunas starptautiskas kravu plūsmas, palielinātu Latvijas eksportu un iekšzemes kravu plūsmu, ir uzsākti atjaunīgo resursu enerģētikas projekti, attīstīta rūpnieciskā ražošana ostās/ speciāli ekonomiskajās zonās, kā arī tiks veicināta militārā mobilitāte.

Satiksmes ministrija Kohēzijas politikas atbalsta ietvaros ir uzsākusi "Stacija 2.0" programmu, kuras rezultātā paredzams, ka tiks būtiski uzlabota dzelzceļa pasažieru infrastruktūra, tostarp peroni, piebraucamie ceļi, Park & ride stāvvietas, uzgaidāmā zona, kā arī mikromobilitātes atbalsta pasākumi sinerģijā ar dzelzceļa pārvaldījumiem.

Satiksmes ministrija ir apturējusi "Latvijas Pasts" plānoto pasta nodaļu skaita samazinājuma reformu, lai nodrošinātu pakalpojumu nepārtrauktību, kā arī rastu līdzsvaru starp finanšu rentabilitāti un nozīmīgu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu.

Reģionālā attīstība un pašvaldības

Reģionālā politika ir starpnozaru atbildība, kas prasa koordinētu pieeju starp dažādām nozarēm un institūcijām. Balstoties uz teritoriālo pieeju, reģionālajā politikā vairākās ES fondu aktivitātēs tiek sniegts atbalsts, diferencējot to atbilstoši reģionu IKP uz vienu iedzīvotāju. Turpmāk teritoriālās pieejas nodrošināšana būtu integrējama visu nozaru politiku plānošanā, un tai jābūt pamatā atbalsta sniegšanas nosacījumiem.

Kopš 2023. gada 15. septembra Ministru kabinetā apstiprināti ES fondu investīciju pasākumu īstenošanas noteikumi (kopumā 13), tai skaitā nodrošinot iespēju pašvaldībām, to iestādēm un pašvaldību kapitālsabiedrībām jau izsludinātajās un šogad plānotajās projektu iesniegumu

atlasēs piesaistīt pieejamo ES fondu finansējumu šādās jomās: uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstība, pretplūdu risinājumu izbūve, gaisa kvalitātes uzlabošana un pielāgošanās klimata pārmaiņām pilsētvidē, atkritumu apsaimniekošanas un ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība, dabas aizsardzības plānu izstrāde, bezemisiju transportlīdzekļu iegāde, kā arī bērnu pieskatīšanas pakalpojumu nodrošināšana.

Balstoties uz teritoriālo pieeju, šajā plānošanas periodā lielāks atbalsts tiks sniegts reģioniem ar augstākām reģionālās attīstības atšķirībām. Vienlaikus var tikt piemēroti citi teritoriālie kritēriji atbilstoši ieguldījumu intervences loģikai (piem., rinda uz pašvaldību pirmsskolas izglītības iestādēm u.c.). VARAM pārziņā esošās investīcijas pēc teritoriālās pieejas (363,59 milj. euro) Latgales plānošanas reģionam (89,04 milj. euro), kas ir apjomīgs investīciju daudzums, salīdzinot ar investīciju apjomu Rīgas plānošanas reģionam (49,95 milj. euro).

Ministru kabinetā izveidota austrumu pierobežas sociālekonomiskās attīstības un drošības stiprināšanas tematiskā komiteja, lai nodrošinātu savstarpēji koordinētu pieeju Austrumu pierobežas attīstībai. VARAM ir izstrādājusi Rīcības plānu Latvijas Austrumu pierobežas ekonomiskajai izaugsmei 2024. – 2026. gadam, kuru VARAM pilnveido ņemot vērā sarežģīto ģeopolitisko situāciju drošības jomā. Būtiski ir turpināt atbalstu Latgales SEZ, kas ir nozīmīgs instruments nodarbinātības veicināšanā reģionā. 2024. gadā tika atbalstīts VARAM priekšlikums, lai Latgales SEZ kapitālsabiedrībām līdz 2035. gada 31. decembrim pagarinātu nodokļu atvieglojumu piešķiršanu algu izmaksām.

Lai pašvaldībām sniegtu atbalstu skolu tīkla sakārtošanas procesā, VARAM virza jaunu iniciatīvu par pastāvīga (īkgadēja) nacionālā reģionālās attīstības fonda izveidi, kura ietvaros pašvaldībām būtu pieejamas mērķdotācijas investīcijām. Šāda nacionālā reģionālās attīstības fonda izveides mērķis ir sniegt atbalstu pašvaldībām valstiski nozīmīgu reformu īstenošanai, tai skaitā 2025. – 2026. gadā izglītības tīkla sakārtošanai, kur investīcijas varētu būt pieejamas darbībām, ko pašvaldības ir atzīmējušas kā prioritāras – jaunu skolu (tai skaitā piebūvju) būvniecība; izglītības infrastruktūras attīstība, kas ietver mūsdienīga mācību aprīkojuma iegādi, drošības un energoefektivitātes pasākumus u.c. aktivitātes; sporta infrastruktūras objektu attīstība, valsts un pašvaldību ielu un autoceļu sakārtošana; autobusu iegāde.

Atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 31. punktam, Satversmes tiesas spriedumam, kā arī, ņemot vērā Varakļānu novada iedzīvotāju aptaujas rezultātus un Varakļānu novada domes lēmumu, Ministru kabinets iesniedzis Saeimai priekšlikumus par Varakļānu novada administratīvās teritorijas apvienošanu ar Madonas novadu. VARAM arī ir izvērtējis un iesniedzis izskatīšanai valdībā atzinumu par Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības lietu komisijai iesniegtiem priekšlikumiem Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā.

2023. gada 2. novembrī reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministre, pamatojoties uz Finanšu ministrijas sniegto informāciju un saskaņā ar Pašvaldību likumā noteikto, atstādināja no amata Rēzeknes valstspilsētas domes priekšsēdētāju. Šāda rīcība pamatota ar nepieciešamību novērstu būtisku un ilgstošu pārkāpumu veikšanu, vadot pašvaldības darbu, nodrošinātu sabiedrības interešu un tiesību ievērošanu un radītu sabiedrībā apziņu un

pārliecību, ka valsts pārvalde, tai skaitā pašvaldība, ir pakļauta likumam un tiesībām un darbojas pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju un sabiedrības interesēs, tādējādi veicinot arī tiesisko kultūru un politisko atbildību par pieņemtajiem lēmumiem. Valdība Saeimā iesniegusi Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanas likuma projektu, kas cita starpā paredz iecelt pagaidu administrāciju, kas darbotos līdz 2025.gada domes vēlēšanām.

III. LABKLĀJĪGA LATVIJA

Modernu pārvaldību veido kvalitatīva un efektīva sadarbība starp uzņēmējiem, sabiedrību un valsts pārvaldi. Pārvaldība ar mazāku administratīvo slogu ir dinamiskas un uz savstarpējo uzticēšanos vērstas sabiedrības mēraukla. Mazāks administratīvais slogs sekmē uzņēmējdarbības attīstību, iedzīvotāju labklājību un kopumā veicina valsts ekonomisko izaugsmi. Valdība ir apņēmusies mazināt administratīvo slogu, nodrošinot IT sistēmu savstarpēju integrāciju un samazinot sniedzamās informācijas apjomu un regularitāti iedzīvotāju un juridisko personu saziņā ar iestādēm. Īpaša uzmanība veltīta administratīvā sloga mazināšanai nekustamā īpašuma attīstīšanas procesos, finanšu sektora un lauksaimniecības jomās.

Valdībā notiek darbs pie ilgtspējīga izglītības finansēšanas modeļa izstrādes, lai ikvienam Latvijas bērnam un jauniešiem nodrošinātu kvalitatīvu izglītību. Kvalitatīva izglītība ir neaizstājama investīcija labklājīgai Latvijas nākotnei. Lai nodrošinātu Latvijas tautsaimniecības pāreju uz augstāku produktivitāti un augstāku pievienoto vērtību ikvienā nozarē, zināšanu vairošana un jaunu prasmju apguve ir katra Latvijas iedzīvotāja atbildīgs solis labklājības pieaugumā.

Vienlaikus, lai ekonomiskā izaugsme nepārsniegtu dabas resursu pieejamību nākamajām paaudzēm, publisko iestāžu lēmumos jāietver ilgtspējas dimensija, lai neradītu pieaugošu vides piesārņojumu vai draudus dabas vērtībām, kā arī mazinātu iespēju nevienlīdzību.

Taisnīgs atbalsts sabiedrībai

Banku konkurences uzlabošanai ir ieviests risinājums hipotekāro kredītu refinansēšanas pakalpojumu plašākam piedāvājumam un mazināti administratīvie un finanšu ierobežojumi klientu pārejai starp kredītiestādēm.

Ir izstrādāts normatīvais regulējums patērētāju hipotekāro kredītu pārkreditēšanai pie cita kreditēšanas pakalpojumu sniedzēja. Šis regulējums mazina hipotekārās pārkreditēšanas šķēršļus, tai skaitā izmaksas un procesam nepieciešamo laiku, un veicina konkurenci patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju vidū, attīstot piedāvātos risinājumus hipotekāro kredītu ņēmējiem un mazinot augstās hipotekāro kredītu likmes.

Turpinās darbs pie refinansēšanas pakalpojumu paplašināšanas un uzlabošanas saimnieciskās darbības veicējiem. Ministru prezidentes vadībā notika Refinansēšanas darba grupas sēde, kur, uzklusot Latvijas Bankas un Finanšu nozares asociācijas redzējumu par turpmāko rīcību, lai mazinātu šķēršļus, kas kavē juridisku personu pārkreditēšanos pie cita aizdevēja, tādējādi veicinot konkurenci un pieeju finansējumam, vienojās vērtēt iespējas samazināt komisijas

maksu par kredīta un līzings pirmstermiņa atmaksu un maksu par kredīta un līzings refinansēšanu. Tāpat darba grupa turpinās darbu, lai atvieglotu ar ķīlām un to reģistrāciju saistītās prasības.

Ieviests mehānisms elektroenerģijas sadales tīklu tarifa pieauguma daļējai kompensācijai sabiedrībai, nosakot, ka no 2024. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 31. decembrim elektroenerģijas sadales tarifa jaudas maksājuma pieaugums mājsaimniecību lietotājiem tiks piemērots pakāpeniski, lai nodrošinātu ilgtspējīgāku pieeju un izmaiņu prognozējamību iedzīvotājiem arī nākotnē. Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā, Enerģētikas likumā un likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", nosaka, ka mājsaimniecību sistēmas pieslēgumu izmaksu fiksētā komponente laikposmā līdz 2025. gada 31. decembrim nedrīkst pārsniegt noteiktos griestus, nosaka pienākumu sistēmas operatoriem, izstrādājot jau šobrīd noteiktos 10 gadu sistēmas attīstības plānus, tajos ietvert arī elektroenerģijas sistēmas pakalpojumu tarifu prognozes, kā arī paredz pievienot jaunu Regulatora funkciju – noteikt nosacījumus tarifu vērtību pārskatīšanai.

Izstrādāts regulējums Energoresursu izmaksu kompensēšanas informācijas sistēmai (EIKIS), kas administrēs atbalstu energoresursu izmaksu kompensēšanai mājsaimniecībām ar zemu un vidēji zemu ienākumu līmeni situācijās, kad energoresursu cenas ir ārkārtēji augstas. Tādējādi atbalstu energoresursu izmaksu daļējai kompensēšanai būs iespējams novirzīt mērķgrupai, kurai attiecīgais atbalsts ir visnepieciešamākais. EIKIS ir būtisks solis mērķēta atbalsta sistēmas ieviešanai Latvijā ne tikai attiecībā uz energoresursu cenu paaugstināšanu – sistēma ir veidota tā, ka pieejamos datus varēs izmantot arī citu mērķētu atbalstu piešķiršanai.

Administratīvā sloga mazināšana ekonomikas izaugsmei

Ministru kabinetā atbalstīts rīcības plāns birokrātijas mazināšanai nekustamā īpašuma attīstīšanas procesos. Š.g. 2. aprīlī valdība apstiprināja gandrīz 60 pasākumu rīcības plānu administratīvā sloga mazināšanai nekustamo īpašumu attīstīšanas jomā. Plāns veidots ar mērķi sabalansēt īpašnieka un sabiedrības tiesības, pārskatot un pilnveidojot nekustamā īpašuma attīstības procesu, taču nemazinot tiesību tvērumu un drošības prasības. Šī plāna īstenošana ir nozīmīgs solis birokrātijas mazināšanai Latvijā, veicinot nekustamā īpašuma attīstīšanas un būvniecības nozaru izaugsmi un investīciju piesaisti. Uzņēmēji jau ilgstoši pauduši, ka lēnais nekustamā īpašuma attīstīšanas process mazina Latvijas konkurētspēju salīdzinājumā ar kaimiņvalstīm. Plāns ietver pasākumus vietēja līmeņa teritorijas attīstības plānošanas, zemes ierīcības, būvniecības procesa, kadastrālās uzmērīšanas, ietekmes uz vidi novērtējuma un atmežošanas uzlabošanai.

Valdībā norit darbs pie pakāpeniska vienotā būvniecības un nekustamā īpašuma reģistrācijas procesa ieviešanas. Ministru kabinetā ir atbalstīts informatīvais ziņojums "Par risinājumiem vienotā būves reģistrācijas procesa ieviešanai", kas noteic mērķus un pamatprincipus, dizainējot pakalpojumu un veidojot vienotu datu plūsmu, sākot no būvniecības ierosinājuma Būvniecības informācijas sistēmā un būves reģistrācijas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, līdz īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā, atvieglot un paātrinot būves reģistrācijas procesu. Tāpat tiks vienkāršots dzīvokļu un māju uzmērīšanas process, kas padarīs īpašumu reģistrāciju ātrāku un mazāk birokrātisku.

Izstrādāts un Saeimā 3. lasījumā atbalstīts Tieslietu ministrijas izstrādātais likumprojekts “Grozījumi Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā”, lai novērstu nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu pieaugumu, paredzot, ka 2025. gadā tiks nošķirtas un būs spēkā divas kadastrālās vērtības. Proti, viena – fiskālā – kadastrālā vērtība izmantojama publisko maksājumu, tostarp nodokļu aprēķinam, bet otra – universālā – nodrošinās patiesāku priekšstatu par īpašuma vērtību. Tāpat turpinās darbs pie kadastrālās vērtības noteikšanas metodikas pilnveides, lai kadastrālās vērtības nākotnē atspoguļotu tirgus situācijai atbilstošāku nekustamo īpašumu vērtību.

Valdība strādā pie normatīvo aktu grozījumiem, lai saīsinātu valsts iestāžu atbildes sniegšanas termiņu uz privātpersonu iesniegumiem. Tas būtiski uzlabos valsts pārvaldes efektivitāti, padarot pakalpojumus ātrākus un pieejamākus iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Finanšu ministrija turpina darbu pie priekšlikumu sagatavošanas par administratīvā sloga mazināšanu ES fondu finansējuma saņēmējiem projektu īstenošanā. Minēto priekšlikumu sagatavošanas ietvaros ir notikušas sarunas gan ar nozaru ministrijām, gan sadarbības partneriem un gan saņemto priekšlikumu skaits, gan to būtība liecina, ka nacionāli nav noteiktas vairāk un stingrākas prasības ārpus Eiropas Komisijas noteiktajām, attiecīgi plānotie uzlabojumi ir vērsti uz investīciju plūsmas vēl lielāku paātrināšanu, kopējās uzņēmējdarbības vides uzlabojumiem. Attiecīgi Finanšu ministrija turpina dabu pie projektu īstenošanas nosacījumu izstrādes un projektu atlasu izsludināšanas, veicinot noteikto investīciju mērķu sasniegšanu.

Lai īstenotu Valsts ieņēmumu dienesta reorganizāciju, kas paredz no Valsts ieņēmumu dienesta nodalīt tās struktūrvienības, kuras ir izmeklēšanas iestādes un kuru pamatuzdevums ir atklāt noziedzīgus nodarījumus, nevis sniegt uz klientu orientētus pakalpojumus un konsultācijas nodokļu un muitas jomā, tiek turpināts darbs pie nepieciešamo likumprojektu izstrādes un saskaņošanas.

Plānotas izmaiņas nokavējuma naudas aprēķināšanas kārtībā, vienkāršojot uzskaiti un arī nosakot gadījumus, kad par maksājumu samaksas termiņa nokavējuma nokavējuma naudu neaprēķinās. Plānots, ka izmaiņas pozitīvi ietekmēs uzņēmējdarbības vidi, jo nodokļu maksātāja rīcībā esošie finanšu līdzekļi, kas līdz šim bija jānovirza nokavējuma naudas samaksai, varēs tikt novirzīti uzņēmējdarbības attīstībai.

Lauksaimniekiem paredzētas izmaiņas tiešo maksājumu atbalsta saņemšanas nosacījumos, informāciju iesniedzot tikai vienu reizi gadā. Veiktas izmaiņas citos virzienos – nozīmīgākais no tiem ir digitalizācija – ieviesti e-pakalpojumi, nodrošināta elektroniska (digitāla) dokumentu aprīte, nodrošināta sistēmu savstarpēja integrācija, samazināts iesniedzamās informācijas apjoms, ieviesta uz riska analīzi balstīta uzraudzība veterinārajā jomā, veiktas attālinātas dokumentu pārbaudes, kā arī apvienots un samazināts pārbauzu biežums vairākām uzņēmumu grupām pārtikas uzraudzības jomā un saīsināts pārbauzu veikšanas laiks.

Lai mazinātu administratīvo slogu pašvaldībām dokumentu izstrādes procesā, tiek pilnveidots normatīvais regulējums teritorijas attīstības plānošanas jomā, tai skaitā 2024. gada 18. janvārī apstiprināti grozījumi MK noteikumos Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības

plānošanas dokumentiem", paredzot iespēju plānošanas dokumentu publiskās apspriedes organizēt hibrīdrežīmā vai attālināti, kā arī atvieglota starplēmumu pieņemšana, dodot iespēju pašvaldības domei to deleģēt savai institūcijai. Papildus sagatavots regulējums, lai noņemtu administratīvo un finanšu slogu vēja parku attīstītājiem.

Sagatavoti priekšlikumi un iesniegti Saeimā grozījumi Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likumā. Lai mazinātu administratīvo slogu lielo transporta infrastruktūras projektu īstenošanā, Satiksmes ministrija, izvērtējot līdz šim īstenoto praksi un apkopojot nekustamo īpašumu atsavināšanas procesa vēsturisko informāciju, ir sagatavojusi grozījumus Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likumā, lai rastu risinājumu vērtēšanas procesa izmaksu samazināšanai.

Ministru kabinets ir izskatījis informatīvā ziņojuma projektu par 5G tīkla izvēršanu, lai nodrošinātu digitalizācijas attīstību un samazinātu administratīvo slogu elektronisko sakaru tīklu attīstībai.

Ilgspējīga fiskālā un budžeta politika

Īstenojot fiskālo politiku saskaņā ar spēkā esošajiem Latvijas un ES tiesību aktos noteiktajiem fiskālajiem nosacījumiem, ir noteikti fiskālie mērķi un 2023. gada rudenī izstrādāts likumprojekts "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", paredzot papildu finansējumu prioritārajiem pasākumiem. Lai nodrošinātu savlaicīgu un kvalitatīvu valsts budžeta likumprojekta sagatavošanu, izstrādāts un apstiprināts Ministru kabineta 2024. gada 28. marta rīkojums "Par likumprojekta "Par valsts budžetu 2025.gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027.gadam" sagatavošanas grafiku", kurā noteikti veicamie pasākumi un to izpildes termiņi likumprojekta sagatavošanas nodrošināšanai, tajā skaitā noteikts valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas tvērums.

Ministru kabinetā š.g. 30. aprīlī izskatīta un apstiprināta Latvijas Stabilitātes programma 2024.-2028. gadam, kas ir viens no elementiem likumprojekta par valsts budžetu kārtējam gadam un vidēja termiņa budžeta ietvaru sagatavošanas ciklā. Viens no galvenajiem valsts budžeta uzdevumiem ir ne tikai nodrošināt publiskos pakalpojumus un īstenot preciklisku fiskālo politiku, bet arī nodrošināt labvēlīgus apstākļus ekonomikas attīstībai. Tāpēc šogad Stabilitātes programmai pievienots arī ziņojums par Latvijas ekonomikas attīstību.

Ministru kabinetā ir apstiprināti grozījumi Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā, kas paredz kredītiestādēm un patērētāju kredīšanas pakalpojumu sniedzējiem pienākumu taksācijas gadā (neatkarīgi no peļņas sadales) veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu 20% apmērā.

Lai izpildītu jaunā ES tiesiskā regulējuma normas fiskālajā jomā, 2024. gada rudenī plānots sagatavot pirmo Latvijas Fiskāli strukturālo plānu 2025.–2028. gadam, kurā tiks noteikta neto izdevumu virzība turpmākajiem četriem gadiem, un kas būs jāņem vērā, sagatavojot attiecīgo gadu valsts budžeta likumprojektus. Plānots salāgot nacionālo fiskālās disciplīnas regulējumu ar jauno ES regulējumu fiskālajā jomā. Tostarp jau ir uzsākts darbs pie makroekonomisko rādītāju prognožu aktualizēšanas 2024.–2028. gadam, kas būs pamatā Latvijas Fiskāli

strukturālajam plānam, kā arī likumprojektam "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam".

Lai ierobežotu ēnu ekonomiku, sakārtotu uzņēmējdarbības vidi un veicinātu labprātīgu nodokļu saistību izpildi, ar MK 2024. gada 25. janvāra rīkojumu tika apstiprināts Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns 2024.–2027. gadam, kas paredz īstenot pasākumus nezināmas izcelsmes skaidras naudas aprites mazināšanai, efektīvai informācijas un datu apmaiņai, būvniecības un veselības nozaru politikas un tiesiskā regulējuma sakārtošanai, kā arī citus pasākumus uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanai. Līdztekus plāna rīcības virzienu ietvaros tiks īstenoti pasākumi, kas paredz nodokļu maksātāja kopvērtējuma (reitinga) izmantošanu publiskajos iepirkumos, tāpat minētā risinājuma izmantošanas iespējas tiek vērtētas arī ES fondu investīciju ieviešanas procesā, atvieglojot nodokļu nomaksas pārbaudes kārtību augstākā reitinga īpašniekiem, skaidras naudas plūsmas monitoringu, ziņošanu par skaidras naudas iemaksām un izmaksām bankomātos, pienākumu informēt Valsts ieņēmumu dienestu par faktu, ka darbiniekam darba alga tiek izmaksāta skaidrā naudā, pienākumu uzņēmumiem ar apgrozījumu virs 50 000 *euro* gadā nodrošināt iespēju klientiem norēķināties arī bezskaidrā naudā, paplašināt elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas lietošanu būvobjektos, informācijas un datu apmaiņas uzlabošanu, pārskatīt veselības un skaistumkopšanas nozares normatīvo regulējumu, kā arī sabiedrības informēšanu un izglītošanu nodokļu morāles celšanai.

Ilgspējīga finanšu sektora politika

Lai piesaistītu Latvijas ekonomikai lielāku privāto kapitālu un palielinātu akciju tirgus kapitalizāciju, Ministru kabinetā 2024. gada 9. aprīlī ir apstiprināts Informatīvais ziņojums par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām, kas virzāmas sākotnējam publiskam piedāvājumam, paredzot konkrētus uzdevumus. Izskatīts dažādu piemērotāko finansēšanas instrumentu potenciāls vairākām kapitālsabiedrībām: AS "Air Baltic Corporation", AS "Latvenergo" koncerna meitas uzņēmumu, SIA "Tet", SIA "Latvijas Mobilais telefons", SIA "Citrus Solutions", AS "Augstspriegumu tīkls", VAS "Latvijas Pasts", SIA "Rīgas ūdens" un SIA "Rīgas namu pārvaldnieks".

Lai nodrošinātu skaidrās naudas pieejamību Latvijas iedzīvotājiem, Ministru kabinetā ir apstiprināti grozījumi Kredītiestāžu likumā, kurā noteiktas minimālās prasības skaidrās naudas maksājumu pakalpojumu pieejamībai, tai skaitā ierobežojumi bankomātu tīkla samazināšanai. Likumprojekts paredz tiesības Latvijas Bankai noteikt bankomātu tīkla prasības, piemēram - attālums km, darba laiks u.c. Latvijas Banka ir izstrādājusi Eiropā inovatīvu risinājumu, lai nodrošinātu norēķinu veikšanu krīzes situācijās.

Ir apstiprināts normatīvais ietvars kriptoaktīvu tirgus darbībai Latvijā, kas paredz regulējumu attiecībā uz personām, kas iesaistītas kriptoaktīvu emitēšanā, publiskā piedāvāšanā un pielaišanā tirdzniecībai.

Finanšu sektora attīstības padomē ir apstiprināta Stratēģija samērīgu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību praktiskai piemērošanai godprātīgiem klientiem, lai novērstu pārmērīgu izvairīšanos no risku

uzņemšanās, kurā paredzēts, ka finanšu nozare strādās ar dažāda riska klientiem un neizvairīsies no risku uzņemšanās, tādējādi bremsējot tautsaimniecības attīstību. Tuvākajā laikā Saeimā tiks iesniegti atbilstošie precizējumi normatīvajos aktos.

Lai veicinātu finansējuma pieejamību un straujāku Latvijas ekonomikas izaugsmi, Ministru kabinets sadarbībā ar nozari strādā darbu pie kreditēšanas apjoma palielināšanas, pietuvinot kreditēšanas apjomus Eiropas vidējam līmenim, tostarp dažādojot piedāvāto pakalpojumu klāstu.

Produktīva uzņēmējdarbība

Latvijas ekonomikas attīstību joprojām ietekmē ģeopolitiskā spriedze, starptautiskā nenoteiktība, nepietiekami ieguldījumi pētniecībā un attīstībā, nepietiekamas digitālās prasmes, ēnu ekonomika, augstas banku procentu likmes un zems investīciju līmenis.

2024. gada 30. aprīlī valdība ir apstiprinājusi Ekonomikas ministrijas izstrādāto Latvijas ekonomikas izaugsmes stratēģiju, kas paredz desmit gadu laikā dubultot valsts iekšzemes kopproduktu (IKP) – no līdzšinējiem 40,3 miljardiem *euro* līdz 83 miljardiem *euro* 2035. gadā. To plānots sasniegt, ievērojami kāpinot Latvijas uzņēmumu produktivitāti – no 60 % no Eiropas Savienības (ES) vidējā rādītāja 2023. gadā līdz ES vidējam līmenim 2035. gadā. Kā svarīgs elements straujas izaugsmes panākšanai tiek izvirzīta inovāciju un jaunāko tehnoloģiju, tostarp mākslīgā intelekta, izmantošana, kā arī valsts izcilība zaļās ekonomikas, atjaunojamās enerģijas un bioekonomikas nozarēs.

Latvijas attīstībai fundamentāls priekšnosacījums ir ekonomikas konkurētspējas priekšrocību balstīšana uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas efektivitāti un inovācijām, kā arī spējai pielāgoties un izmantot globālo pārmaiņu radītās iespējas.

Lai veicinātu tautsaimniecības izaugsmi, investīcijas, eksportu un inovācijas, kā arī labu korporatīvo pārvaldību gan valstij piederošajās kapitālsabiedrībās, gan privātā kapitāla uzņēmumos, 2024. gada 29. aprīlī Ministru prezidente Evika Siliņa un četras uzņēmējus pārstāvošās organizācijas parakstīja vienošanos par labas korporatīvās pārvaldības principu īstenošanu kapitālsabiedrībās. Vienošanās paredz veicināt atbilstošu finanšu instrumentu izvēli ambiciozu Latvijas izaugsmes mērķu sasniegšanai, kā arī nodrošināt dzimuma līdztiesību uzņēmumu augstākajos amatos gan valsts, gan privātajās kapitālsabiedrībās. Ministru kabinetā apstiprināts likumprojekts "Grozījumi likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā"", ar kuru samazina ierēdniecības pārstāvību valdes un padomes amatos publisku personu kapitālsabiedrībās. Tā ietvaros notiek diskusija par plašāku Eiropas Savienības speciālistu konkurenci konkursos uz publisko personu kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu amatiem, tādējādi veicinot labāko starptautisko ekspertu zināšanu pārnesi.

Apstiprinot grozījumus Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes nolikumā, Ministru kabineta 2024. gada 9. aprīļa sēdē tika lemts uzlabot lielo un

stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordināciju un lēmumu pieņemšanu lielo investīciju projektu īstenošanai Latvijā, precizējot padomes sastāvu, funkcijas un uzdevumus.

Lai nodrošinātu Latvijas tautsaimniecības pāreju uz augstāku produktivitāti un augstāku pievienoto vērtību, sadarbojoties vairāku nozaru speciālistiem, ir izstrādāta Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.–2027. gadam, pamatojoties uz Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēm un Nacionālajā attīstības plānā identificētajiem izaicinājumiem cilvēkkapitāla attīstībā. Virsmērķis būs nodrošināt koordinētu cilvēkkapitāla jautājumu pārvaldību, sekmējot darbaspēka piedāvājuma pielāgošanos nākotnes darba tirgus vajadzībām. Stratēģija paredz piecas būtiskākās prioritātes – (1) izglītība un STEM (dabaszinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika) prasmes; (2) darba tirgus paplašināšana; (3) kvalificētu darbinieku piesaiste; (4) pieaugušo izglītības piedāvājums un kvalitāte; (5) atbalsts uzņēmēju uzņēmīgumam. Cilvēkkapitāla pārvaldība tiek būvēta uz datos un pierādījumos balstītiem principiem. Ciešā sadarbība ar uzņēmējiem sniegs gan precīzāku ieskatu darba devēju un darba ņēmēju vajadzībās, gan nodrošinās efektīvāku mijiedarbību cilvēkkapitāla attīstības jomā.

Lai paaugstinātu Rīgas konkurētspēju Ziemeļeiropā un izveidotu vienotu Rīgas metropoles attīstības un pārvaldības modeli, 2023. gada 11. decembrī izveidota VARAM darba grupa par Rīgas metropoles attīstības jautājumiem. Vienlaikus Satiksmes ministrija ir nodrošinājusi Rīgas metropoles areāla sabiedriskā transporta plāna izstrādi, lai veicinātu sabiedriskā transporta plašāku izmantošanu lielām pasažieru plūsmām un privātā autotransporta izmantošanas mazināšanu Rīgas metropoles areālā. Plāns paredz izveidot konkurētspējīgu sabiedriskā transporta piedāvājumu attiecībā pret privāto transportu, piedāvājot plašākas iespējas pasažieriem plānot braucienu ar dažādiem transporta veidiem, tostarp velotransportu un mikromobilitātes rīkiem. Izstrādātais plāns nodrošinās Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšanas reformas īstenošanu. Lai mazinātu ar laikapstākļu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un lauksaimniecības dzīvnieku slimību riskiem radītos zaudējumus lauksaimniekiem, 2024. gadā ir nodrošināta finansējuma pieejamība 15,7 milj. *euro* apmērā daļējai apdrošināšanas polišu iegādes segšanai, kas ir ievērojami lielāka nekā pērn. Turklāt Zemkopības ministrija ir sākusi sarunas ar lauksaimniekiem par riska fonda veidošanu tajos lauksaimniecības sektoros, kuros apdrošināšana nav pieejama.

2024. gadā Kohēzijas politikas ES fondu un AF ietvaros plānotas investīcijas vairāk nekā viena miljarda *euro* apmērā no publiskajiem resursiem. Turpmākajos gados investīciju temps sagaidāms vēl intensīvāks (2025. gadā – indikatīvi vairāk nekā 1,6 miljardi *euro* un 2026. gadā – 1,3 miljardi *euro*).

ES fondu tematiskajā komitejā panākta vienošanās par investīciju portfeļa pilnveidi, pārdaļot finansējumu pasākumiem, kas ir vērsti uz ekonomikas izaugsmi, strukturālu tautsaimniecības izaicinājumu risināšanu un vienlaikus būtiski palielina investīcijas tuvākajos gados. Finanšu ministrija ir uzsākusi neformālas konsultācijas ar Eiropas Komisiju, kā arī sociālajiem un sadarbības partneriem par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam grozījumiem, un tos plānots apstiprināt MK 2024. gada jūlijā tālākai iesniegšanai Eiropas Komisijai.

Atvēršanās fonda investīcijas ir ar pieaugošu tendenci. No Atvēršanās fonda pieejamajiem 1,97 mljrd. *euro* investīciju projektiem jau ir piesaistīts vairāk nekā

1,2 mljrd. *euro* jeb 61,3 %. 2024. gada 27. maijā no Eiropas Komisijas saņemts otrais ES maksājums 335,7 milj. *euro*. Kopā Latvija jau ir saņēmusi vairāk nekā 800 milj. *euro* Atveseļošanas fonda finansējumu.

Tāpat tiek izmantotas iespējas pilnvērtīgi piesaistīt ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļus, tai skaitā Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas, kā arī Šveices finansējumu investīcijām Latvijā bilaterālo programmu ietvaros.

Ilgtermiņš izglītības finansēšanas modelis un izglītības un kultūras ekosistēma

2023. gada nogalē valdība noteikusi kompleksu risinājumu kopumu augstvērtīgai izglītības nodrošināšanai vispārējā pamata un vidējā izglītībā, dodot virkni uzdevumus, lai īstenotu pārmaiņas izglītības finansēšanas un ekosistēmas pilnveidošanai.

Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi finansēšanas modeli "Programma skolā", kas nodrošinās ikvienam Latvijas bērnam un jauniešiem kvalitatīvu izglītību neatkarīgi no skolas atrašanās vietas un veidos ilgtermiņš skolu tīklu, kā arī veicinās pedagogu konkurētspējīga atalgojuma un sabalansētas darba slodzes noteikšanu.

Lai nodrošinātu saudzīgu pāreju uz jauno izglītības finansēšanas sistēmu, veicinot pašvaldību izglītības ekosistēmu sakārtošanu, Ministru prezidente kopā ar izglītības un zinātnes, vides aizsardzības un reģionālās attīstības, satiksmes, finanšu un ekonomikas ministriem, klātesot Saeimas pārstāvjiem, tikās ar visiem pašvaldību vadītājiem, kā arī Latvijas pašvaldības pārstāvošajām nevalstiskajām organizācijām. Piecās sarunās ar visu plānošanas reģionu pašvaldībām visas iesaistītās puses diskutēja par izmaiņu ieviešanas izaicinājumiem un identificēja vajadzības, lai nodrošinātu galvenā mērķa sasniegšanu – kvalitatīva izglītība visiem Latvijas bērniem neatkarīgi no dzīvesvietas.

Jaunais finansēšanas modelis un ar tā ieviešanu saistītie tiesību aktu projekti ir saskaņošanas stadijā, tas tiek aprobēts un pilnveidots sadarbībā ar partneriem. Pāreja uz jauno sistēmu plānota 2025. gada septembrī, tāpēc tiesiskā regulējuma, budžeta resursu un procesu sakārtošana ir viens no valdības aktuālajiem tuvākajiem darbiem.

Izpildot valdības uzņemtās saistības, no 2024. gada 1. janvāra palielinātas vispārējās vidējās, speciālās, profesionālās, interešu izglītības un profesionālās ievirzes izglītības pedagogu zemākās vienas stundas likme no 8,50 euro uz 9,54 *euro*, savukārt pirmsskolas izglītības pedagogu likmes pielīdzinātas skolu pedagogu likmēm, ceļot tās no 7,75 *euro* uz 9,54 *euro*.

Sadarbībā ar Kultūras ministriju šobrīd norit darbs pie profesionālas ievirzes izglītības finansēšanas modeļa pilnveides. Ir izstrādāts un apstiprināts valsts profesionālās ievirzes izglītības standarts mākslu jomā.

Ir paplašināta kultūras pieejamība, ieviešot programmu "Latvijas Skolas soma" un īstenota lasīšanas veicināšanas stratēģija, sniedzot iespēju vairāk nekā 30 000 bērniem, jauniešiem un viņu vecākiem iepazīt kvalitatīvu literatūru un nodrošinot publiskās bibliotēkas ar jaunām grāmatām.

Latvijas kultūras stiprināšanai un pieejamības paplašināšanai nodrošināts 6% atalgojuma pieaugums kultūras iestādēs strādājošajiem, kā arī īstenoti vairāki nacionālās nozīmes kultūras infrastruktūras pārbūves un restaurācijas projekti. Nākotnē tiks pārdefinēts kultūras pakalpojumu grozs, atbalstīta radošo industriju eksportspēja un uzņēmējdarbība, turpināta kultūras infrastruktūras atjaunošana, izveidots jauns Laikmetīgās mākslas muzeja institucionālais modelis un nodrošināta kultūras pakalpojumu labāka piekļūstamība vairākām sabiedrības grupām, tai skaitā cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.

Plānots arī nozīmīgs ieguldījums izglītības kvalitātes nodrošināšanā, izveidojot profesionālā atbalsta sistēmu valsts, pašvaldību un skolas līmenī, sniedzot atbalstu datos un konkrētās vajadzībās balstītu pedagogu profesionālās kompetences pilnveidei.

Lai nodrošinātu pāreju uz jauno finansēšanas modeli, būtiski izveidot efektīvu izglītības ekosistēmu. VARAM sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, Satiksmes ministriju, Finanšu ministriju strādā pie investīciju programmas izveides, lai sniegtu atbalstu pašvaldībām ilgtspējīgas izglītības ekosistēmas projektu īstenošanai.

Latviešu valodas loma

Stiprinot vienu no Latvijas sabiedrības vienotības pamatiem – latviešu valodu, īstenoti pasākumi secīgai pārejai uz vienotu skolu jeb mācībām valsts valodā un mācību satura pilnveidi, kā arī tā ieviešanu visās Latvijas izglītības iestādēs: veikti profesionālās kompetences pilnveides pasākumi, konsultācijas pirmsskolas un pamatizglītības posma pedagogiem; izvērtēta 134 izglītības iestāžu darbība vienotas skolas pieejas ieviešanā. Turpinās darbs pie mācību līdzekļu izstrādes, t. sk. brīvpieejas metodisko resursu sērijas "Māci un mācies latviešu valodā!" papildināšanai. Iesākts darbs pie metodisko līdzekļu izveidošanas, kas paredzēti mācību satura integrētai apguvei skolēniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda.

Sabiedrības saliedētības veicināšanai nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums nevalstisko organizāciju (NVO) projektiem un ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem, t.sk. latviešu valodas mācībām Ukrainas civiliedzīvotājiem un trešo valstu pilsoņiem. Jau šobrīd pieejama informācija par kursu piedāvājumu e-vidē, uzturēta valodas apguvēju datubāze, tā veidojot vienotu un koordinētu latviešu valodas apguves kursu sistēmu pieaugušajiem. Tuvākajā laikā tiks nodrošināts atbalsts un mācību pasākumi organizācijām, kas strādā ar mazākumtautību pārstāvjiem, mazaizsargātajām un sabiedrības grupām, kuras reti iesaistās sabiedriskajos procesos.

Augstākās izglītības institucionālā finansēšana

Plānots ieviest pirmos augstākās izglītības institucionālās finansēšanas projektus, balstoties uz konceptuālo ziņojumu "Par augstākās izglītības institucionālo finansēšanu", tādējādi pārskatot esošo augstākās izglītības finansēšanas modeli un nodrošinot pārorientāciju uz rezultātos, sniegumā balstītu finansējumu. Ieviešot institucionālo finansējumu, nozare arī plāno nodrošināt virzību uz STEM absolventu īpatsvaru 25 % apmērā no absolventu kopskaita.

No 2024. gada rudens nozarē tiks uzsākta jaunā doktorantūras modeļa ieviešana augstskolās, nodrošinot virzību uz doktora grāda ieguvēju skaita pieaugumu par 40 % (no vidēji 140 gadā līdz 200 gadā).

Sports dzīves kvalitātei

Valdība ir pieņēmusi noteikumus "Sporta organizāciju finansēšanas kārtība", ieviešot jaunu sporta nozares finansēšanas un administratīvās pārvaldības modeli. Šis modelis novērš dubultā finansējuma risku un pastiprina valsts budžeta līdzekļu izmantošanas kontroli, tā stiprinot atzīto sporta federāciju lomu un nodrošinot, ka tās saņem finansējumu no Izglītības un zinātnes ministrijas.

Jaunā kārtība īpašu uzsvaru liek uz bērnu un jauniešu sporta atbalstu, paredzot, ka ne mazāk kā 40 % no finansējuma tiek ieguldīti veselīga dzīvesveida un jauniešu sporta veicināšanā. Tiek noteikti arī 15 prioritāri sporta veidi, kas saņem papildu finansējumu attīstībai.

Reformu rezultātā augstas klases sportisti var slēgt darba līgumus, nodrošinot nodokļu samaksu un piekļuvi sociālajām garantijām. Turklāt finansēšanas modelis ir mainīts no audzēkņu skaita bāzes uz izglītības programmu finansēšanas modeli, uzlabojot sporta izglītības kvalitāti un pieejamību, kā arī efektīvāku valsts finansējuma izmantošanu.

Izglītības un zinātnes ministrija turpina uzlabot sporta programmu īstenošanas uzraudzību ar atzīto sporta federāciju līdzdalību rezultativitātes kritēriju izpildē. Valdība ir atbalstījusi arī metodoloģiju liela mēroga pasākumu rīkošanai, kas piesaista ievērojamu apmeklētāju skaitu, rada ekonomisku ietekmi un palielina valsts atpazīstamību. Saskaņā ar šo metodoloģiju tika atbalstīti divi fiskāli neitrāli sporta pasākumi: basketbolā (FIBA 2025) un autosportā (WRC 2024).

Vide un klimats

Pagājušā gada nogalē Ministru kabinets apstiprināja sākotnējo Nacionālā enerģētikas un klimata plāna projektu, kuru Klimata un enerģētikas ministrija ir pārrunājusi ar sadarbības partneriem un starpnozaru darba grupās. Pēc diskusijām plāns papildināts ar pasākumiem un atbilstoši pārrēķinātas enerģētikas un siltumnīcefekta gāzu emisiju trajektorijas 2030. un 2050. gadam. Šobrīd norit sociālekonomiskais un stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, pēc kura plāna gala versija tiks atkārtoti skatīta Ministru kabinetā.

Viena no prioritātēm mūsu tautsaimniecības konkurētspējas veicināšanai ir zaļās enerģijas, it īpaši vēja enerģijas, ražošanas attīstība. Klimata un enerģētikas ministrija kopīgi strādā ar attīstītājiem un NVO, lai rastu efektīvākos risinājumus gan ergoapgādes tīkla pieejamības nodrošināšanai, gan administratīvā sloga mazināšanai.

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem un iestādēm iespēju iesaistīties atjaunojamās enerģijas projektos un pavērt iespējas vietējām investīcijām, lielākai izvēlei patērētājiem, plašākai iedzīvotāju līdzdalībai enerģētikas pārkārtošanā kā arī vairot atbalstu atjaunojamajai enerģijai, ir izstrādāti Energokopienų reģistrēšanas un darbības noteikumi.

Klimata un enerģētikas ministrija ar mērķi mazināt Latvijas atkarību no dabasgāzes importa, turpina darbu pie fosilās dabasgāzes gāzes aizstāšanas ar atjaunojamo energoresursu biometānu. Plānots izveidot centralizētu biometāna ievades punktu, kas sniegs ieguldījumu biometāna ražošanai Latvijā un nodrošinās brīvu tā apriti.

Attīstot mūsu tautsaimniecību, svarīgi nodrošināt līdzsvaru – lai ieguvumi un pienākumi vai citi aprūtinājumi būtu samērīgi. Tāpēc lielisks piemērs šī principa ievērošanai ir nesen apstiprinātie Ministru kabineta noteikumi par vēja parku ieguldījumu vietējā kopienā. Regulējuma tapšanā tika rasts kompromiss starp parku attīstītājiem un pašvaldībām. Šīs jaunās politikas lielākie ieguvēji ir iedzīvotāji, kas vēja parkiem dzīvos vistuvāk, jo tieši viņi saņems ikgadēju finansiālu labumu vienas līdz trīs mēnešalgu apmērā. VARAM sadarbībā ar Zemkopības ministriju šobrīd izstrādā priekšlikumus biotopu saglabāšanas, uzskaites un ietekmes novērtēšanas sistēmas pilnveidei, lai gadījumos, kad tiek plānots nodrošināt biotopam labvēlīgu aizsardzības statusu un noteikt saimnieciskās darbības ierobežojumus, tāpat tiktu ievērots samērīguma princips starp dabas kapitāla saglabāšanu un tā izmantošanu saimnieciskajā darbībā.

Lai iegūtu salīdzināmu informāciju par tādiem ilgtspējas jautājumiem kā vides tiesības, sociālās tiesības, cilvēktiesības un pārvaldības faktori, nodrošinātu ilgtspējas ziņojuma regulējuma izstrādi, paredzot prasības ilgtspējas ziņojuma pārbaudei un minētās pārbaudes veicējiem, un ieviestu detalizētākas ziņošanas prasības uzņēmumiem, izstrādāts likumprojekts "Ilgspējas informācijas atklāšanas likums" un ar to saistītie likumprojekti.

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments Latvijā ir viens no mehānismiem, kas tiek izmantots, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas un cīnītos pret klimata pārmaiņām. Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta ietvaros turpinās atbalsta sniegšana atjaunīgo energoresursu iekārtu iegādei un uzstādīšanai dzīvojamās mājās. Konkursa noteikumi ir pilnveidoti, lai sniegtu mājāsaimniecībām atbalstu arī elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtu uzstādīšanai.

Lai sniegtu atbalstu pilsētvides tehnoloģijām pašvaldību komunālo pakalpojumu nodrošināšanā saistībā ar publisko komunālo notekūdeņu attīrīšanu un publisko apgaismojumu ir pilnveidoti projektu atklāta konkursa "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām" noteikumi.

2024. gadā apstiprināti grozījumi MK noteikumos "Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi". No š.g. 1. maija Latvijā sāks darboties neto norēķinu sistēma, ko varēs izmantot arī uzņēmumi. Proti, iespēja saražot elektroenerģiju pašpatēriņam no atjaunojamiem resursiem, piemēram, uzstādot saules paneļus un pārpalikumu nododot elektroenerģijas tirgotājam.

Neto norēķinu sistēma ir balstīta tirgus principos- tā ne tikai uzskaitīs klienta saražotās un patērētās elektrības apjomu, bet arī noteiks šīs enerģijas vērtību naudas izteiksmē. Sistēma paredz arī citus jauninājumus – saražoto elektrību varēs izmantot arī citos objektos, neto norēķinu sistēmā varēs iesaistīties ne vien mājāsaimniecības, bet arī uzņēmumi.